

MAJ 1994

LETO 61 • ST. 4

BUENOS AIRES

MARIJA POMAGAJ Z BREZIJ

duhovno

življenje

Cvetna nedelja v Slomškovem domu. — Letos so se slovesnosti blagoslovitve oljk in butaric, procesije po dvorišču Doma ter sv. maše v dvorani udeležili tudi člani delegacije iz Republike Slovenije z državnim sekretarjem dr. Petrom Vencljem na čelu.

Na veliki petek zvečer v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši. Pri razkrivanju sv. križa.

Foto: Marko VOMBERGAR

SLOVENSKA STVARNOST PO ŠTIRIH LETIH

JANEZ DRNIK

„...Ta intelektualna in duhovna osnova evropske civilizacije je dosežek tisočletne zgodovine, povezovanj mnogih tradicij in obsežne zgodovinske izkušnje, tako dobre kot slabe. Padec komunizma je dal našemu kontinentu edinstveno priložnost, da se na tej osnovi zedini in da postane danes — prvič po zelo dolgem obdobju, če ne celo v zgodovini — uravnovesitvena sila v svetu.

Kljub splošnemu soglasju o vrednotah, na katerih bi morala temeljiti evropska integracija, ta proces sedaj, štiri leta po padcu 'železne zaves', zadeva na številne ovire. Mnogi so celó začeli dvomiti, da bi ta proces mogel uspeti, da bi mogel peljati v tako Evropo, v kateri se bo vsakdo počutil dobro, v kateri se nihče ne bo imel čutil zatiranega ali ogroženega in nihče ne bo imel razloga za napadalno ravnanje.

Kakšni so razlogi za prepad med možnostmi in stvarnostjo? Zakaj imamo takšne dvome tako kmalu po padcu razdvojenosti v Evropi in to v času, ko bi mislil, da vsi hočemo isto stvar? Zakaj se sedaj cilj, ki je bil videti tako blizu na začetku leta 1990, zdi tako daleč?

Razlogov za to stanje je mnogo, imam pa občutek, da jim je skupna ena stvar: Namreč zmotno prepričanje, da je ta velika evropska naloga, ki je pred nami, zgolj tehnične narave, da je povsem administrativna ali povsem sistemska zadeva; in da edino, kar moramo narediti,

je to, da pridemo na dan z modernimi strukturami, z novimi organizmi, z novimi pravnimi normami in uredbami. Skratka, prepričani smo, da nam ni potrebno nič drugega kot to, da brez konca debatiramo, ali bolj točno, da se brez konca prepiramo o tehničnih zadevah, ne da bi karkoli poskusili spremeniti v nas samih, v naših ustaljenih motivacijah ali vkoreninjenih navadah našega vedenja. Prav tiste vrednote, ki naj bi bile zagotovljene s sistemskimi spremembami, se v debatah o teh spremembah izgubijo. Drugače povedano, to, kar naj bi bilo samo sredstvo do cilja, postane osrednja téma razprav in naša pripravljenost za sporazum se zmanjša.“

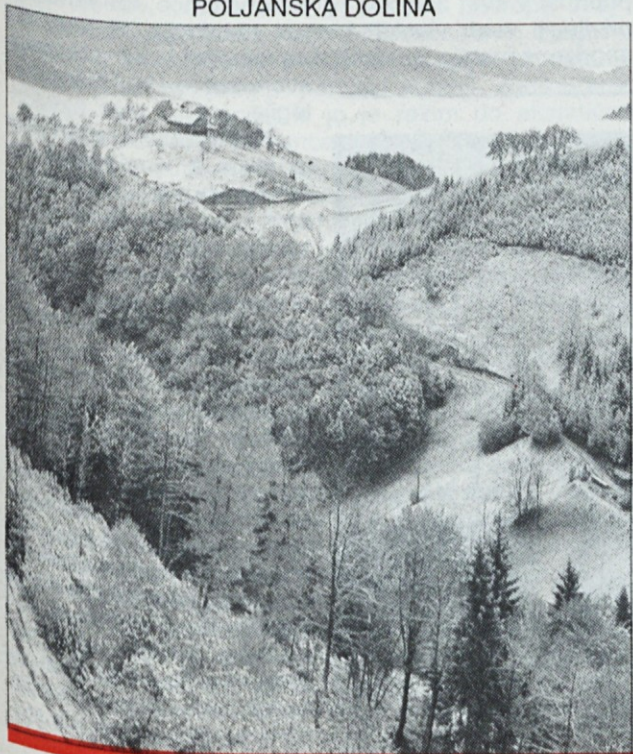
Vprašati bi se mogli, kdo je naredil tako prodorno diagnozo sedanje krize v Evropi?

Zgornji citat je iz govora, ki ga je 9. oktobra 1993 na zasedanju skupščine Evropskega sveta na Dunaju imel evropski državnik, predsednik češke republike Vaclav Havel. To je govor politika, ki je redek med evropskimi voditelji in še posebno med državniki iz bivše komunistične Evrope. Predsednik Havel razume evropsko krizo in njene vzroke. Komunistični režim je predsednika Havela prevzgajal, ga zapiral, vendar ga ni podkupil in moralno zaslužnil. Zato je predsednik Havel mogel ohraniti jasnost glede komunizma in komunistov. V državi, ki ni oglašala svojega totalitarnega režima kot komunizem „s človeškim obrazom“ (tako kot je delala slovenska komunistična partija), temveč je do konca prakticirala trdi stalinizem, je bilo mogoče Havelu zaradi njegove preteklosti in politične jasnosti takoj na začetku obrniti krmilo države v odločno demokratično smer. S preteklostjo je pretrgal tudi s tem, da je vsaj za začetno dobo mogel odstraniti iz češke politike vrhno plast komunističnega režima in razgaliti komunistično tajno policijo ter jo s tem onemogočiti. Maščevanje? Ne, temveč potrebno in pravilno uporabljanje demokratične oblasti. Kot je pokazala zgodovina, je odstranjevanje usedlin vseh totalitarističnih režimov, od nacističnega do fašističnega in komunističnega, osnovna naloga resnično demokratične politike moderne države.

Vse države, ki so se komunizma rešile, se morajo boriti s pojavi totalitarne preteklosti. Ponekod je odstranitev iz javnega življenja ene ali dveh plasti vrhov nekdanjega režima in članov komunistične politične policije omogočil nov začetek. Toda v Sloveniji je bil razvoj zelo drugačen.

Ob prihajajoči četrti obletnici prvih svobodnih slovenskih volitev v letu 1990 je vredno oceniti bilanco te

POLJANSKA DOLINA

dobe.

V tem času je Slovenija postala samostojna in mednarodno priznana država. To je nedvomno tisti potrební okvir, ki nudi slovenskemu narodu pravni okvir za možnost vsestranskega razvoja. Slovenska država ima sedaj vsaj formalno demokratični ustroj in ima formalno parlamentarno demokracijo. Vsebinsko pa je ta demokracija deformirana. V tem je huda nevarnost za demokracijo in demokratični razvoj slovenske države.

Komunistični režim v Sloveniji se je razvil iz čiste stalinistične revolucije, ki so jo komunisti začeli v najhujši nacistično-fašistični okupaciji slovenske zemlje. Ta revolucija je po krutosti bila ne samo predhodnik, temveč zlítek kitajskega maoističnega, kamboškega potpolovega in perujskega terorizma v eno samo revolucijo na slovenskem okupiranem ozemlju.

Zato se je samostojna slovenska država rodila z nekakšnim izvirnim grehom. Od vsega začetka je ta država obremenjena z dediščino režima stalinističnega izvora in s skoraj nedotaknjeno strukturo in strnjeno ideološko, politično in gospodarsko močjo starega partijskega vrha in njegovih satelitskih krogov. Vsi ti so se, tako kot ptí Feniks, z novo preobleko ponovno dvignili v slovenskem politíčnem zraku.

Vse komunistične države, tudi Jugoslavija, so imele svoj komunistični „pravni red“, ki je bil brez splošno sprejetih moralnih osnov in vsebine. Ta pravni red je vedno in povsod ščitil le partijo, partije in njihovo „razredno borbo“. To je seveda ustvarilo partijsko — mafijsko klico, ki je imela v zakupu celotno državo. Zato je bila, kot v vseh komunističnih državah, tudi v slovenski jugorepubliki korupcija nekaj vsakdanjega, od velike korupcije na vrhu do drobne korupcije na dnu. Vse je bilo v službi tega klikarskega aparata. Ta ideološko-mafijski aparat je mogel kupiti vse, predvsem strokovnjake vseh vrst, od sociologov do zgodovinarjev in pravníkov in zlasti legije medijskih manipulantov. Tako je režim lastoval celotno državno strukturo z infrastrukturo vred in je imel

v popolnem zakupu vse organe represije. Ob velíki korupciji na vladajoči ravni je režim povzročil pravcato strukturo vsesplošne in vsakdanje korupcije in podkupovanja. Vsakdanje življenje je bilo na vseh področjih prepleteno z moralno pokvarjenostjo in etíčno dvomljivo prakso: Zelo nizka delovna etika in delovna disciplina; samoupravljalno ne-delo; velíka in drobna kraja v podjetjih; grobo zlorabljanje zdravniškega in drugih zavarovanj; velíka dobičkanosnost borčevstva; politíčno pogojevano zaposlovanje in upokojevanje; prednost politíčnih karakteristik pred strokovnimi kvalifikacijami; dvojna službena leta za politíčne usluge; „daj-dam“ za usluge, do katerih so ljudje imeli brezplačno pravico; nizkoobrestna posojila za povsem nerentabilna vlaganja (recimo: week-end hišice); moralno politíčne ocene kot potní list za medene službe; vohunjenje za udbovske in partijske službe; denunciantstvo; krívo pričevanje proti osebnim in politíčnim nasprotníkom, in še in še. Vsa ta korupcija se je vselila v ljudi ter vanje vnesla občutek neke neizrečene tíhe solidarnosti in povezanosti — češ, saj vsi tako delamo — pa tudi podzavestni občutek skupne krivde in strahu. Partija je vedela. Mnogo tega je še vedno ostalo v slovenski družbi. Radi ali neradi, prebivalci te slovenske real-socialistične jugo-republike so morali živeti v zraku te moralne pokvarjenosti. Posledice te moralne zverženosti bodo ostale v slovenski družbi še dolgo v bodočnost. Morda se mnogo slovenskih volícev drži politikov partijske preteklosti ravno iz neke sorodnosti ali pa iz strahu. Na drugi strani pa so vsi tisti, ki so imeli ali še imajo dobiček od tega dolgoletnega politíčno-mafijskega sistema, postali vedno močnejše povezani v obrambi pridobljenih privilegijev, revolucija je bila za mnoge gmotno izredno donosna, pridobitvena, dobiček velík in dolgotrajen. To kažejo danes nedostojno-visoke pokojnine, revolucionarsko pridobljeno premoženje, odprtost v svet zanje in njihove potomce, ter vsi drugi privilegiji vseh visokih borcev revolucije. S tem, da zagrizeno branijo „pridobitve revolucije“, v resnici branijo svoje osebne koristi in privilegije.

Komunistični režim je v primeri z nacizmom in fašizmom razvil najbolj popoln in izpeljan diktatorsko-totalitaristični sistem v zgodovini človeštva. Tudi v Sloveniji, kjer je tak režim vladal več kot 45 let. Toda v zgodovini doslej še ni bilo totalitarnega režima, ki je prostovoljno zapustil oblast. Zato je človeško gledano povsem nemogoče, da bi se nosilci oblasti v tako dobro zgrajenem monolitičnem sistemu, kot je bil jugo-komunistični režim, poslovili od oblasti za vedno in se mogli spremeniti v resnične demokrate. To je človeško nemogoče. To velja tudi za veljake slovenske komunistične partije. Včerajšnji slo-

LJUBLJANA

venski komunisti ne morejo biti danes demokrati evropskega modela. To je človeško nemogoče.

Do današnjega stanja v slovenskem političnem prostoru ni prišlo slučajno ali po sreči. Slovenski partijski vrh je začel skrbno načrtovati svojo bodočnost, ko je videl in razumel znake časa: pojav Solidarnosti na Poljskem, kriza v jugo-partiji, pojav srbskega nacional-komunizma, drobljenje sovjetskega imperija; padec berlinskega zida; znaki protipartijskega razpoloženja med ljudmi; prvo ustanavljanje slovenskih strank; vedno večji gospodarski kriminal; propadanje gospodarstva in še kaj. S pomočjo partiji zavezanih strokovnjakov raznih strok, UDBE, partijskih transmissijskih organov in borcev, je partijsko predsedstvo pripravilo izreden načrt za svojo novo metamorfozo v slovenskem političnem prostoru. Partijski vrh je dobro poznal metode manipulacij z oblastjo, saj je to delal cela desetletja. V javnost so vrgli novico o prostovoljnem partijskem „sestopu z oblasti“. Po stari komunistični praksi so tem besedam vzeli vsakdanji pravopisni pomen in jim dali svojo revolucionarno definicijo in vsebino. Znano je, da so tako revolucionarno definicijo in vsebino že ob samem začetku slovenske komunistične revolucije dobile „ugrabljene in posiljene“ besede, kot so demokracija, oblast, narodna izdaja, svoboda, osvobodjenje, svobodne volitve, delavski razred in še mnogo drugih. To se je sedaj zgodilo z novo parolo: „Sestop z oblasti.“ Toda za partijsko kontrolirane organizacije je parola „sestop z oblasti“ postala signal za novo strategijo in taktiko polastitve oblasti v prihajajoči demokraciji.

To „sestopanje“ je bilo skrbno zavarovano in prikrito javnosti z več plastmi spretnih kamuflaž („smoke-screens“ — umetna megla) tako, da naivna javnost ni mogla videti resnične igre za oblast. Med take kamuflaže spadajo: večkratno preimenovanje partije; opozarjanje na nevarnost grozečega revanšizma s strani dolgoletnih nasprotnikov totalitarizma; zapeljivka „Evropa zdaj“; pranje zadnjega partijskega predsednika in njegovih satrapov; zamrzovanje partijskih izkaznic; prodajanje „sprave“, pripravljene v partijski kuhinji; zanikanje obstoja tiste revolucije, ki jo je režim do ekstatične blaznosti proslavljal do konca svojega obstoja; formalna preobrazba eminentno partijsko-politične borčevske organizacije, ki pa deluje z isto vsebino; infiltracija bivših partijcev pod videzom „novih demokratov“ v nastajajoče stranke za delanje zmede in za naselitev dolgoročnih „krtov“; „profesionalnost“ kot edini kriterij za javne službe; in tako dalje. Pri vsem tem je partijska elita ostala ista, zaznamovana z nedemokratsko preteklostjo in prakso komunističnega režima, predvsem pa s skupnostjo svojih političnih in pridobitveno-privilegiranih interesov. Torej isti ljudje, vendar preimenovani, prebarvani in z novim političnim obrazom. Kot taki naj bi bili za volilce drugačni in sprejemljivi. To je stara zgodba komunistične metamorfoze: Revolucijo so začeli in nadaljevali kot stalinistični komunisti, potem so postali real-socialisti, za tem so se prekrstili v prenovitelje in sedaj se potegujejo za mesto edinih avtohtonih socialdemokratov v slovenski državi. In vendar so to eni in isti ljudje.

Za vso to umetno meglo še vedno tečejo intenzivni napori za zaščito partijske elite in premoženja. Ob lojalni pomoči že omenjenih starih in novih strokovnjakov, svetovalcev ter drugih pomagačev, ki so bili na plačilni listi revolucije, je partijski vrh takoj poskrbel za svoje najbolj

Cerkev Rožnovenske Matere božje v Portorožu

zanesljive člane, partijsko premoženje in svojo bodočnost. Po stari udbovski praksi so najbolj pravoverne člane takoj razposlali v gospodarstvo, v podjetja, v sindikate, v banke in v državno infrastrukturo. Udbaši so brez sledu izginili v zrak. Ko je prišla na dan za čuda velika partijska imovina, so partijski dediči začeli dokazovati, da je partija to premoženje „kupila“. In to naj bi bilo v času, ko je partija kontrolirala absolutno vse vzvode oblasti, vse državne finance, vse gospodarstvo, skratka, ko je partija lastovala celo državo! Občutljive državne in partijske arhive in obremenilne dokumente je partijska vlada ali uničila ali dopustila, da so šli v prave roke za bodočo uporabo. Slišati je, da je tako gradivo v privatnih rokah in da se pojavlja v političnem in gospodarskem podzemlju. Povsod po svetu bi bil to močno kazniv kriminal, a v slovenski državi se za to nihče ne zmeni. Po štiridesetih letih doslednega poneverjanja slovenske zgodovine je partiji udinjena elita vrgla v javnost krilatico „preteklost zgodovinarjem“. Potem, ko je partijski režim poskrbel za uničenje partiji nevarnih dokumentov, sedaj partijsko vodstvo varno predlaga, naj bi se zgodovinarji šli „objektivno“ razlaganje zgodovine na podlagi preostalih „varnih“ dokumentov. Mefistično planiranje. Arhivi o vlogah vodilnih partijcev in njihovih odgovornostih v diktatorskem režimu so bili zaščiteni, ali bolje rečeno, postali so nedostopni zaradi zakona o osebnih podatkih, a za mnoge druge podatke in vire je bila sprejeta dolgoletna zapore. Ko je razpadla glavna partijska transmissijska organizacija ZSDL, je za njo ostalo mnogo njenih hčera, vključno Slovenska izseljenska matica, ki se predstavlja-

V podporo boju proti korupciji

Glede na vrednote, ki jih priznavamo v demokratični družbi, so različne oblike korupcije sicer dokaj pogost, vendar nevaren in škodljiv pojav. Zato se moderne države z vsemi sredstvi bojujejo proti podkupljivosti ter nepoštenemu in nezakonitemu okoriščenju. Med temi sredstvi je na prvem mestu ustrezna zakonodaja. Ta pa ne rodi sadov, če zakonov ne uveljavljajo odločni nastopi organov pregona in pravosodje.

Korupcija neposredno ogroža pravno državo. Uspeva predvsem tam, kjer ni zadostnega nadzora nad dejavnostmi in posli na najrazličnejših ravneh javnega in gospodarskega življenja. Zato je

razumljivo, da se še posebej širi v nedemokratskih in totalitarnih državah.

Naša država je še vedno v obdobju prehajanja iz totalitarne v demokratično državo. Nima še vse potrebne zakonodaje za učinkovito preprečevanje nelegitimnega okoriščenja. Mogoče to vsaj delno razloži, zakaj tudi pravosodje na tem področju ne kaže vedno in povsod tako velike odločnosti, kot jo opažamo v drugih državah z dolgo demokratično izkušnjo. Po vsej verjetnosti so tudi krogi, ki jim korupcija koristi, dovolj močni, da zavirajo odločno ukrepanje. Zato komisija najprej podpira vse tiste v SDK, tožilstvu in pravosodju, ki pa se

vendar trudijo za spoštovanje zakonitosti in poštenje v poslih.

Komisija Pravičnost in mir želi javno podpreti tudi vse druge posameznike in organizacije, stanovska društva, politične stranke in združenja, ki so se odločili korupciji napovedati odločen boj. Obtožbe, da gre za nedemokratska prizadevanja, so povsem protislovne. Resnica je namreč ravno nasprotna. Vsak pravi demokrat in zagovornik pravne države se bojuje proti vsem oblikam korupcije, saj korupcija in druga protipravna dejanja onemogočajo demokracijo. Komisija poudarja, da je vztrajen in dosleden boj z vsemi legitimnimi sredstvi proti vsem oblikam nepoštenosti in nemorale — torej tudi proti korupciji — še posebej dolžnost tistih, ki se imajo za kristjane in ki se sklicujejo na krščanski etos.

V Ljubljani, 14. marca 1994

Prof. dr. ANTON STRES

predsednik komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci

jo kot pluralistična društva, medtem ko so v resnici le del projekta „sestopanja z oblastmi“.

Program „sestopanja z oblastmi“ se je začel izvajati še v okviru tedaj veljavne slovensko-jugoslovanske komunistične zakonodaje. Ob časovni stiski, ob obstrukciji partije, njenih nekdanjih mladincev in sopotnikov ter dvoumni vlogi mnogih zanesenjakov, ki so se formirali v partijskih zelnikih, prva demokratično izvoljena vlada Demosa, pri vsej dobri volji in veliki politični neizkušenosti, ni pripravila nekaterih najbolj osnovnih zakonskih predlogov za zaščito demokracije in slovenske države. Povsem nedotaknjena so ostala mnoga ključna področja, kot so, recimo, moratorij za divje privatizacije, prepoved konfliktov interesov v politiki in gospodarstvu, prepoved monopolov, ustanovitev finančne policije, kontrola zunanjih investicij in prenosov kapitala v tujino, deboljševizacija državne uprave in sodstva, poprava krivic med revolucijo in po njej, če omenimo samo nekatere.

Kdor ima zdravo politično pamet, ve, da je med prvimi nalogami po-revolucionarne vlade zaščita družbe pred političnim razredom revolucionarjev, ki so vladali skozi desetletja. To ni bilo storjeno na nobenem področju državne administracije. Zakonodaja na teh področjih bi zaključila pravne in etične meje politiki in gospodarstvu. Istočasno bi preprečila partijskemu vrhu izvajanje svoje oblasti preko državne infrastrukture, ki je bila skoraj v celoti v partijskih rokah, in nadaljnjo infiltracijo v družbeno lastnino. Tudi tisto zakonodajo, ki jo je uradno predstavil Demos, je pripravila ista stara birokratska infrastruktura, ki je dobro vedela, kaj ji nalaga program „sestopanja z oblastmi“.

Zakon o slovenskem državljanstvu je dober primer takega početja. Pripravljalci tega zakona so ravnali s

slovenskimi izseljenci sramotno in poniževalno. Slovenski zakon je brez vsake potrebe za nekdanje Slovence po svetu uporabil sramotilni žargon jugo-boljševiške zakonodaje in z vratolomno proceduro zelo otežkočil evidentiranje nikdar zgubljenega slovenskega državljanstva. Istočasno je pa zakonodajalec pokazal veliko radodarnost do ideoloških sopotnikov skrajne levice iz jugo-republik, ki jih je z vso naglico in skoraj brez vseh normalnih pogojev spravil pod slovenski državljanski dežnik. In ta zakon je šel mimo Demosa, kot da bi bilo vse v najlepšem redu.

Dalje: prvi predlog privatizacijskega zakona je dal glasujoče — ter tako odločujoče — lastninske deleže v družbenih podjetjih direktorjem, ki so v veliki večini bili partijski izbranci. Ko je bila ta manipulacija s težavo preprečena, se je začela divja medijska gonja proti vsem, ki so pravilno dojeli in opozorili na usodne posledice originalnega predloga. Tudi danes se, recimo, izvajata zakona o privatizaciji in denacionalizaciji zelo selektivno. Največ slovenskih izseljencev ne more dobiti niti odgovora na svoje dopise in zahteve, kaj šele vrnitev zaplenjene lastnine. Novo izvoljena demokratična oblast ni naredila skoraj nobene spremembe v strukturi sodstva, policije, zunanje-političnega aparata in v državno-administrativni infrastrukturi. Z malimi izjemami so vse do danes povsod ostali nekdanji partijski izbranci ali pa njihovi krvni ali ideološki otroci. Odkar je levica prevzela slovensko vlado v svoje roke, politična dogajanja v slovenski državi vedno hitreje tečejo po neobjavljenem voznem redu komunističnega „sestopaja z oblastmi“.

Po tem voznem redu teče vse že od časa pred prvimi svobodnimi volitvami. Po teh volitvah so slovenski ljudje naravno pričakovali neko odrešenje in olajšanje, rešitev pred strahom in pritiskom. Pričakovali so popravo krivic,

Izjava komisije Pravičnost in mir

Zaradi zadnjega razvoja dogodkov in glede na to, da so nekatera javna občila nepopolno ali pa celo izkrivljeno predstavila zadnjo izjavo komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci o tako imenovanem „primeru Smolnikar“ poudarjamo:

1. Komisija nedvoumno in izrecno zahteva celovito preučitev in osvetlitev dogodka v Depali vasi in njegovega ozadja. Ta dogodek sicer upravičeno zbuja sum pravne ne-korektnosti in prekoračitve uporabe sile. Jasno pa je, da je odgovornost posameznikov mogoče ugotoviti šele po celoviti preučitvi in osvetlitvi dogodka, ne pa pred njo.

2. Komisija nedvoumno zahte-

va, da se dogodek ocenjuje s stališča spoštovanja človekovih pravic in zakonitosti. Nobenega dvoma ni več, da sam dogodek v Depali vasi ni razlog za odstranitev dosedanjega obrambnega ministra, ampak samo dolgo pričakovani izgovor zanj.

3. Komisija ocenjuje, da v primeru morebitne zamenjave obrambnega ministra ne gre za preprosto merjenje politične moči med različnimi strankami. V kaj takega se komisija po svoji naravi ne bi spuščala. V resnici pa gre za enega najodločilnejših korakov neokomunističnih političnih sil, ki si že ves čas demokracije prizadevajo, da bi na nov način in pod plaščem demokracije ohranile ali pa vnovič

zavzele vsa središča družbene, gospodarske, medijske in politične moči.

4. Po štirih letih od prvih demokratskih volitev žal še vedno ni odločeno, ali bomo živeli v novi sicer bolj zakrinkani obliki totalitarizma ali pa v resnični demokraciji, ki bo vredna tega imena. Komisija že nekaj časa opozarja na različna stališča do novega in vsestranskega pollaščenja dejanske oblasti in tudi tokrat poudarja moralno nesprejemljivost tega početja.

5. Končno želi komisija poudariti, da so za razvoj demokracije, ki se stopnjuje od razpada Demosa naprej, v največji meri odgovorne tiste stranke, ki so sicer izšle iz demokratskih teženj slovenskega ljudstva, vendar nimajo dovolj modrosti in odgovornosti za našo prihodnost, da bi delovale enotno in v medsebojnem zaupanju.

V Ljubljani, 28. marca 1994

Prof. dr. Anton Stres,
predsednik komisije Pravičnost in mir

spravo in odklon od preteklosti. Kljub obljubam se nič tega še ni zgodilo na državni ravni. Ravno obratno. Izredno močna skupina politikov in borcev iz prejšnjega režima, ki so živeli in žive od „pridobitev revolucije“, načrtno zavira vse pomembne spremembe. Strah se vrača v ljudi. Po štirih letih ljudje vidijo, da partija dosega svoje cilje in da stari komunistični vrh, z vsemi svojimi sateliti, danes postaja močnejši kot kdajkoli v zadnjih štirih letih. Skratka, v slovenskem prostoru partija izvaja nad svojimi nekdanjimi in sedanjimi nasprotniki revanšizem celotne svoje ideologije, prirejene sedanjim političnim razmeram. Zato se zahteve po resnični spravi in po poštenih popravilih krivic do danes še niso nikamor premaknile. Resničnega miru v slovenski družbi ne more biti brez pravice in pravice ne more biti brez resnice. Ker dosledno zavira pot do odprtega iskanja resnice, so današnja levica in njeni somišljeniki največja ovira za resnični mir v slovenski družbi.

Najbolj ciničen revanšizem stara in nova levica ter sopotniki izvajajo, sedaj pa to delajo tudi organi slovenske države, do žrtev komunističnega režima med revolucijo in po njej, zlasti do umorjenih slovenskih domobrancev, mladoletnikov, žena in otrok in drugih civilistov v povojnih letih. Tu imamo genocid slovenske komunistične partije nad svojim lastnim narodom. Genocid nad skoraj enim odstotkom tedanjega slovenskega prebivalstva. To je in bo ostal slovenski zločin stoletja! In kaj? Doslej slovenska država še ni našla ali odkrila nobenega uradnega dokaza o zločinu, ni odkrila nobenega zločina, nobenega zločinca, ni uradno našla nobenega grobišča, nobenega okostja, ni začela nobene policijske preiskave, ni vložila nobene tožbe, ni uradno pokopala nobene žrtve, ni izdala nobenega mrliškega lista za umorjene. Parlamentarne komi-

sije, ki so se ali se formalno ukvarjajo s tem slovenskim holokavstom, nimajo vseobsegajočih pooblastil kot je to normalno v civiliziranem svetu za take raziskave, zasliševanja, obtožbe in celotni kazenski postopek. Vsa ta parlamentarna procedura je, kljub dobremu namenu nekaterih poslancev, zaradi sabotaže stare komunistične elite, zaslišanih in drugih, le pesek v oči javnemu mnenju. Med tem pa po slovenskih tleh hodijo morilci. Teh država ne vidi in ne najde. Kako to, da se slovenska javnost ne zgrozi nad takim masovnim kršenjem človeških pravic tolikih živih in mrtvih slovenskih državljanov? Po svetu je bilo v zadnjem desetletju odkrito nešteto političnih grozdejev, vse od Katyna do Vukovara in do sedanje Bosne. Danes sestavljajo posebno mednarodno sodišče za raziskavo zločinov v Bosni in na Hrvaškem. Kaj pa slovenska država? Z vsem svojim državnim aparatom in močjo ne stori ničesar, kar bi pripeljalo do dejstev, dokazov, zločincev in obtožb. Se niti ne potru-di.

Tu ne gre za nemoč države. Ne, gre za popolni „cover-up“, kot bi rekli Amerikanci, gre za namerno zakrivanje dejstev, hoteno oviranje raziskovanj in dosledno zaroto molka. Ta „cover-up“ in to zarota molka je takoj po masovnih povojnih zločinu nad domobranci sprejela komunistična partija za svojo uradno politiko. To zarota molka do vsega, kar ima opravka z zločini nad neoboroženimi Slovenci, je komunistična partija držala do danes. Tej zaroti molka se danes pridružujejo tudi službe slovenskih pristojnih ministrstev, sodnega sistema in celotne državne strukture. To zadržanje že meji na kriminalno početje. Tak „cover-up“ in popolni državni neodziv za odkrivanje teh masovnih zločinov bi v vseh pravnih državah bilo pravno, moralno in politično popolnoma nesprejemljivo. Tak „cover-up“ je v popolnem

nasprotju z normami človeške civilizacije. Zato je toliko bolj nerazumljivo, kako morejo slovenska država, vlada, parlament, stranke, mediji in slovenska javnost sprejemati sedanje stanje in odnos do teh zločinov kot nekaj povsem normalnega. V vsaki pravni državi bi vlada, ki ne bi naredila popolnoma vseh ukrepov za raziskavo takih zločinov, morala takoj odstopiti. To, kar se dogaja v Sloveniji, je sramota stoletja in je velik madež za slovensko državo in za nastajajočo slovensko demokracijo. V tem cinичnem prikrivanju komunističnega zločina se zrcali vsa nemoralna, brezpravna, cinizem in brezvestnost v slovenski politiki in medijih. In res, kje so tu slovenski mediji? Ta „cover-up“ je največja obtožba proti slovenski državi in slovenski družbi. Počasi se tudi zunanji demokratični svet začne zavedati, kaj je gnilega v slovenski preteklosti in sedanjosti.

Nedavno je ameriški predsednik Clinton hotel prikriti neke finančne manipulacije, v katere je bil vpleten pred svojo izvolitvijo. Toda pritisk javnosti ga je prisilil, da je moral izročiti vse dokumente pravosodnemu ministrstvu. Imenovan je bil posebni neodvisni preiskovalec, ki bo raziskal domnevni kazenski prestop, ki naj bi ga zagrešila sedanji predsednik ZDA in njegova žena. Ta dva nista dobila prav nobene imunitete, kar je v popolnem nasprotju s slabo prakso slovenskega parlamenta, ki ščiti poslance za kazniva dejanja v času pred izvolitvijo. To tudi kaže na nizko stanje javne morale v slovenski

državi. Medtem ko v ameriškem primeru gre samo za finančne manipulacije, je v slovenski državi še vedno odprto vprašanje številnih masovnih umorov. Tega ne more rešiti parlament. V Sloveniji bi moral biti imenovan posebni neodvisni tožilec, ki bi prevzel raziskavo zločinov nad slovenskimi domobranci in drugimi političnimi nasprotniki.

Za konec se povrnimo k temu, kar je rekel predsednik Havel. Za boljšo bodočnost mora priti do sprememb v ljudeh, v nas samih, v politiki in v volilcih. Takih sprememb je v slovenskem političnem prostoru kaj malo. Res je, v slovenski državi raste nova generacija. Današnja in naslednje generacije bodo morale slišati in razumeti celo resnico o slovenski zgodovini zadnjih šest desetletij. Šele potem bodo mogli razumeti, zakaj so potrebne tako globoke spremembe v slovenskem političnem prostoru. Do tega ne bo prišlo, dokler sedanji partijski in državni „cover-up“ nad vso preteklostjo ne bo odstranjen. To bodo mogli storiti ljudje dobre volje, ki imajo iniciativo, prepričanje, prepričevalnost, pogum, vizijo in jasnost o tem, kaj sedanji slovenski politični trenutek zahteva. Današnje stanje v slovenski državi kliče po vključevanju vseh ljudi dobre volje v demokratične slovenske procese. Slovenski kristjani bi se morali še zlasti zavedati, da so soodgovorni za slovensko bodočnost. Zato ne smejo in ne morejo ostajati zunaj političnega procesa.

Toda kje je slovenski Havel?

LJUBELJSKI PREDOR DANES (koroška stran). Foto: Lojze REZELJ

Slovenci in romanje

PAVLINA DOBOVŠKOVA

V „Družini“ Franci Petrič že dokaj časa piše o slovenskih božjih poteh. S podnaslovom „Duša, le pojdi z mano“ nas s svojimi spisi popeljuje po slovenski pokrajini, posejani z lepimi cerkvami in cerkvicami, v katere se je več stoletij naše ljudstvo zatekalo po pomoč v zaupanju v božjo dobrotljivost in usmiljenje. Ob branju teh člankov izgine dolga doba „popotovanja po svetu“ in spomini se zatečejo v čas med dvema svetovnjima vojnoma, ko smo otroci tako radi obiskovali cerkvice na gričkih in hribih. Šmarna gora, Rožnik, Rakovnik so bile ljubljanskim otrokom lepe sprehajalne točke ob nedeljskih popoldnevih. Najlepši pa so spomini na „prvo romanje“ na Brezje ali druge romarske kraje. Toda — kaj težko je bilo biti ves teden priden, saj bi po mnenju stare mame bila Marija žalostna, če bi jo otroci prišli pozdraviti s „črno dušico“! V tisti dobi je otrokom romanje pomenilo lep izlet, združen z obiskom Marije, nato pa vesel povratek domov.

Z leti so romanja zadobivala drugačen pomen. Obisk Marijinega svetišča je velikokrat narekovala nuja pa razgovoru z božjo Materjo ob duševnih stiskah in drugih življenjskih potrebah. V medvojnih letih, ko je bila Ljubljana zamrežena z bodečo žico, je bilo meščanom možno obiskovati le Rožnik, Rakovnik ter cerkve znotraj mesta in še to v času, ko ni bilo policijske ure, ki je včasih trajala od mraka do danitve. Nepopisno trpki in žalostni pa so bili obiski naših pribežališč ob koncu vojne, ko smo zapuščali domovino in odhajali v negotovost. V dnevih, ko se je odigravala naša narodna tragedija, so bile cerkve edino zatočišče mnogih, ki so bili potrebni tolažbe in pomirjenja.

V novih deželah, kjer smo se nasečili, smo kmalu poiskali krajevne romarske poti, saj je naši slovenski naravi želja po romanju vrašena, da se poklonimo Mariji za vse dobro, kar smo prejeli, in se ji priporočimo za pomoč v težavah, tako duhovnih kot duševnih kakor fizičnih. Za našo generacijo pa je značilno, da smo v zadnjih petdesetih letih vnašali v molitve poleg lastnih tudi prošnje za našo domovino.

Za Slovenijo je pa tudi sedaj treba veliko moliti. Izpolnjen je sicer naš tisočletni sen, da smo dobili lastno, samostojno državo, sedaj pa je povsem razumljivo, da se moramo soočiti z začetnimi težavami, tako znotraj kakor tudi zunaj meja. Poleg vzpostavitve prave demokracije moramo tudi preiti iz diriganega v prosto gospodarstvo na način, da si bomo ustvarili mednarodni ugled in zaupanje. Predvsem pa je treba moliti za nravni prehod Slovencev, saj vdira val brutalnega liberalizma tudi v naše kraje in je po božjih zakonih živčemu rojaku težko kljubovati novodobnim tokovom. Potem ko je komunizem razvednotil prave vrednote, zapada Evropa surove mu individualističnemu kapitalizmu, ki hoče s svojimi idejami obvladati tako posameznika kakor tudi skupnost. Naša Cerkev se zaveda teh nevarnosti. Zato je v Ljubljani in Mariboru pripravila zanimive teološke tečaje pod naslovom „Evropa na razpotju“. Nevarnosti, v katerih se je znašel naš rod, pa je kritično predočil Jernej Videtič v uvodniku revije Tretji dan „Narodno prebujenje na razpotju“.

Kako smo Slovenci cenili naše romarske cerkve, pričajo številne umetnine v njih. Znani in neznani, pa tudi ljudski umetniki so jih krasili v teku stoletij. Slovensko deželo lepšajo tudi mnoge kapelice in znamenja, med njimi tudi kužna, v spomin na dobo, ko je kuga kosila naše rojake. Vse to je del

naše zgodovine, saj so bile mnoge cerkve postavljene pred več stoletji in dokazujejo voljo in prizadevanje našega človeka, da ob križpotjih, ob gozdnih in poljskih cestah, na vrhovih gričev in hribov postavi prostor, kamor se ob potrebi zateče k Bogu. Naša dežela je bila takrat daleč od središč, kjer so se zbirali umetniki in kulturniki, bila pa je na važnem prehodnem ozemlju, po katerem so se preseljevali narodi od vzhoda proti zahodu. Ljudstvu, ki je živelo v teh krajih, so pustili nekaj svojih značilnosti in ljudje so jih prikrojili po svojem načinu in svojih potrebah. Te, stoletja stare zapuščine, so dragoceni spomeniki kulturnega in verskega življenja naših prednikov, ki so kljub vsem tujim vplivom ohranili svoje izražanje ljudske umetnosti. Mnoge teh zgradb se verjetno ne morejo meriti z visoko umetnostjo, so pa izraz volje in potrebe po likovnem ustvarjanju našega človeka. Vendar pa imamo tudi dosti romarskih svetišč, ki so bogato opremljena in so pravi arhitektonski, umetniški spomeniki. Umetnostni zgodovinarji preučujejo te stare umetnine, ki so preživele čas in so obstoječi zgodovinski dokaz vernosti našega ljudstva. Napisali so vrsto razprav o slovenski arhitektonski in likovni umetnosti, ki so bogat doprinos k pričevanju slovenske verske bitnosti. Prav tako so tudi romanja dokaz, da je duša Slovenca žejna pogovora z Bogom.

NA ROMANJU V LUJAN BOMO PROSILI MARIJO:

- da bi bila ona vedno bolj zgled naše hoje za Jezusom,
- da bi jo naši otroci vzljubili, čistili in posnemali že od rosne mladosti,
- da bi naša mladina v „pomladnih viharjih“ ohranila vero in čistost srca,
- da bi bili naši fantje zdravo fantovski in bi se vsestransko pripravljali na življenje,
- da bi bila naša dekleta ohranila deklško rahločutnost in trdno odpornost proti vsem nevarnostim,
- da bi se čim več naših mladih našlo za ustanavljanje slovenskih družin,
- da bi se naši mladi poročali z vernimi in poštenimi partnerji,
- da bi naši zakonci velikodušno in z veseljem sprejemali otroke kot velik božji dar,
- da bi naši ljudje imeli primerno zaposlitev za dostojno vzdrževanje svojih družin,
- da bi bile naše družine topli domovi, v katerih bi se vsi dobro počutili,
- da bi se po družinah starejši in mlajši znali odkrito in vljudno pogovarjati,
- da bi naše družine cenile božjo besedo in družinsko molitev,
- da bi naši zakonci ostajali zvesti drug drugemu in živeli do konca življenja v neločljivem zakonu,
- da bi se naši zakonci pri uravnavanju reševali po smernicah Cerkve,
- da ne bi naši ostareli, osamljeni in bolni, ki pogrešali potrebne nege,
- da bi se naše družine rade vključevale v slovenske verske in narodne skupnosti,
- da bi romanje v nas utrdilo zavest, da smo na svetu le popotniki, romarji.

Marija Pomagaj

STANKO JANEŽIČ

*Marija, pomagaj nam ti
na naši romarski poti,
da bomo do cilja prišli,
Odrešeniku naproti,
Marija, pomagaj nam ti.*

*Marija, pomagaj nam ti,
ko zjutraj dan se začenja
in avemarijo zvoni,
naj misel k tebi se vzpenja,
Marija, pomagaj nam ti.*

*Marija, pomagaj nam ti,
vročino našega dneva
nam lajšaj, odganjaj skrbi,
naj tvoj smehljaj nas obseva.
Marija, pomagaj nam ti.*

*Marija, pomagaj nam ti,
ko noč nad zemljo se zgrinja
in znova nam k počitku zvoni,
pred nami večnost odgrinja,
Marija, pomagaj nam ti.*

*Marija, pomagaj nam ti
na naši romarski poti,
da bomo do cilja prišli,
Odrešeniku naproti,
Marija, pomagaj nam ti.*

PODOBA MARIJE POMAGAJ

Leopold Layer je podobo brezjanske Marije naslikal po Cranachovi Mariji v Innsbrucku. Vendar je njegova podoba dokaj samostojna, res poslovenjena. Marijini obleki je dal nošo 18. stoletja. Predvsem pa sta Jezusov in Marijin obraz dobila nove poteze. Marija je na tej sliki srečna, ljubeča mati, ki zgovorno izraža veliko ljubezen, s katero se sklanja k sinu in s katero se je Sin zaupno in ljubeznivo oklepa. Istočasno je na podobi čudovito prikazana Marijina dobrotna naklonjenost do častilcev, h katerim je obrnjena. Razumljivo je, da ta ljubezniva Mati zbuja toliko zaupanja, da ga Bog plačuje z iskrenimi uslišanji.

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE ZA MAJ

Splošni: Da bi se utrdile vezi edinosti in sodelovanja med laiki in duhovniki, med duhovniki in škofi ter škofi in papežem.

Misijonski: Da bi ljudske pobožnosti v Marijinih svetiščih pospeševale tudi misijonsko gorečnost.

Slovenski: Da bi brezposelni dobili primerno delo ter da bi bilo vsako delo primerno cenjeno in plačano.

V občestvu s sveto božjo Materjo

V molitvi nas Sveti Duh zedinja z osebo edinorojene-ga Sina v njegovi poveljani človeški naravi. Po njej in v njej je naša sinovska molitev v Cerkvi povezana z Jezusovo Materjo.

Od privolitve, ki jo je v veri dala ob oznanjenju in jo je brezomahovanja ohranila pod križem, se Marijino materinstvo naprej in naprej razprostira na brate in sestre njenega Sina, „ki še potujejo in so v nevarnosti in stiskah“. Jezus, edini srednik, je pot naše molitve; Marija, njegova Mati in naša Mati, ga docela presega: Marija „kaže pot“ (hodoghitria), po ikonografskem izročilu na Vzhodu in Zahodu je „znamenje“ za to pot.

Na podlagi tega posebne-ga Marijinega sodelovanja z delovanjem Svetega Duha so Cerkve razvile molitev k sveti božji Materi, ko so jo osredotočile na Kristusovo osebo, ki se razodeva v svojih skrivnos-

ti. V nešteti himnah in antifonah, ki izražajo to molitev, se navadno izmenjava dvoje gibanj: prvo „poveljuje“ Gospoda zaradi „velikih reči“, ki jih je storil za svojo ponižno deklo in po njej za vse ljudi; drugo izroča Jezusovi Materi prošnje in hvalnice božjih otrok, kajti ona zdaj pozna človeško naravo, s katero se je v njej poročil Božji Sin.

To dvojno gibanje molitve k Mariji je našlo prednostni izraz v molitvi „Zdrava, Marija“:

„Zdrava, Marija (veseli se, Marija).“ Pozdrav angela Gabrijela začenja molitev zdravamarija. Bog sam pozdravlja Marijo po posredovanju svojega angela. Naša molitev si drzne povzeti pozdrav Mariji s pogledom, s katerim se je Bog ozrl na svojo ponižno deklo, in se radovati veselja, katero Bog najde v njej.

„Milosti polna, Gospod je s teboj.“ Obe besedi angelo-

vega pozdrava druga drugo pojasnjujeta. Marija je polna milosti, ker je z njo Gospod. Milost, s katero je napolnjena, je navzočnost njega, ki je vir vsake milosti. „Veseli se ... Jeruzalemska hči... Gospod je... v tvoji sredi“ (Sof 3, 14. 17a). Marija, v katero prihaja

prebivat Gospod sam, je posebljena sionska hči, skrinja zaveze, kraj, kjer prebiva Gospodova slava: Marija je „prebivališče Boga med ljudmi!“ (Raz 21, 3).

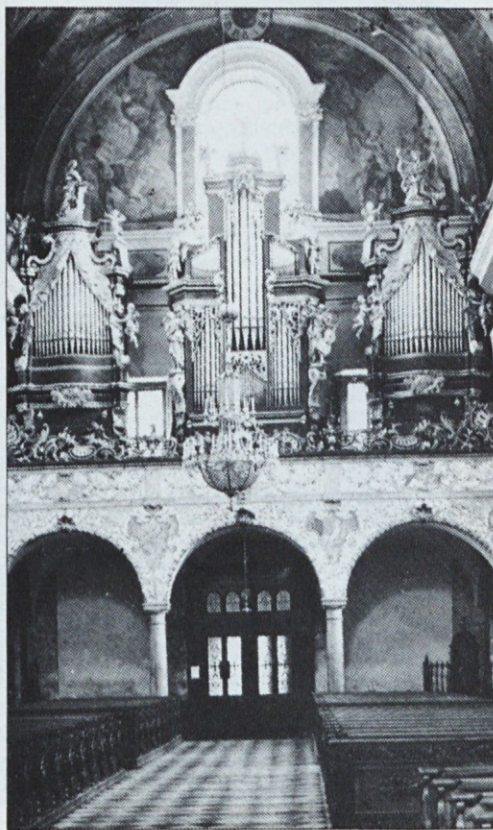
„Blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus.“ Po angelovem pozdravu naredimo za svojega Elizabetin pozdrav. Elizabeta, „napolnjena s Svetim Duhom“ (Lk 1, 41), je prva žena v dolgi vrsti rodov, ki blagrujejo Marijo: „Blagorji, ki je verovala...“ (Lk 1, 45); Marija je „blagoslovljena med vsemi ženami“; ker je verovala v spolnitev Gospodove besede. Abraham je po svoji veri postal blagoslov za „vse rodove na zemlji“ (1 Mz 12, 3). Po svoji veri je Marija postala mati verujočih, zaradi katere vsi narodi na zemlji prejemajo njega, ki je sam v sebi blagoslov Boga samega; „Jezusa, blagoslovljeni sad tvojega telesa.“

KAJ PA ORGLE?

EDO ŠKULJ

Pri bogoslužju imajo orgle trojno vlogo: morejo samostojno nastopati (pri vstopu, med pripravo darov, med obhajilom in ob sklepu) ali spremljati tako zborovsko kot ljudsko petje. Spremljava ljudskega petja ni tako preprosta zadeva, kot bi si nepoučen človek predstavljal. Od organista zahteva veliko znanja — ne samo teoretičnega in praktičnega glasbenega, temveč tudi liturgičnega znanja — kakor tudi mnogo izkušenj. Nekaj točk:

1. Registracija. Dobra spremljava zahteva dobro registracijo. Žal naše pnevmatične orgle imajo vse preveč 8-čevljskih registrov, ki niso primerne za spremljavo ljudskega petja, ker igrajo tisto lego, ki jo ljudstvo poje. Poudariti pa je treba obe legi obsega preprostega petja: baze z dobro in izrazito pedalno

igro in diskantni del z jasnimi (ni rečeno močnimi) alikvoti. Če le ni premočan, mora biti vedno odprt 2-čevljski register. Če pa je na voljo kaka nežna miksura ali cimbela, toliko boljše.

2. Intonacija. Ima trojen namen: napove pesem, napove višino tona in napove hitrost izvajanja. Zato mora biti ta intonacija jasna. Najbolje je, da organist zaigra prvi stavek, nato odstavi in potem začne vsi hkrati — organist in ljudstvo. Za tako napoved so primerne predvsem tiste pesmi, pri katerih drugi začne z isto melodijo kot prvi stavek (npr. Jezus naš je vstal od mrtvih). Vsekakor pa nimajo nobenega smisla razne cenene pasaže, ki same ničesar ne povedo, ljudstvo pa le zbegajo. Idealna intonacija je dober štiriglasi fugato, ki pa ga bo zmogel le izkušen in teoretično podučen organist.

3. Spremljava. Bolj kot spremljati morajo orgle voditi ljudsko petje. Organist mora biti vedno za četrť ali pol dobe pred ljudskim petjem. Tako se petje ne bo zavleklo, kar je velika nevarnost. Jakost spremljave mora biti takšna, da organist razločno sliši petje in besedilo. Če bo organist močnejše igral, bo šel po svoje in bo petje zadušil; prepotiho spremljanje pa ne pride do izraza.

5. velikonočna nedelja

1. maja

Pavel razloži apostolom, kako je na poti videl Gospoda

Berilo iz Apostolskih del (Apd 9, 26-31)

S spreobrnjenci je križ. Kaj rad se prikade sum v njihovo dobronamernost in neoporečnost. Toda Pavel si ni belil glave s tem nerazumevanjem s strani učencev. Imel je veliko pomembnejše delo: oznanjati Kristusa, ki je iz prešnjega preganjalca Savla naredil svojega vnetega oznanjevalca Pavla. Za pripravljanje poti v skupnost učencev in za uvajanje v delo bo poskrbel Bárnaba.

Jezusova zapoved je, da verujemo in da se ljubimo

Berilo iz prvega pisma apostola Janeza (1 Jn 3, 18-24)

Resnična ljubezen se razodeva po delih. Ljubezen, katero Jezus želi, da jo izkazujemo ljudem, ni neko medlo čustvo, ampak od nas zahteva, da se brez obotavljanja zavzemamo za pravičnost in resnico. To si velja zapomniti, kajti tudi kristjani lahko imamo za neučinkovitostjo na tem področju.

Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 15, 1-8)

„Jaz sem trta, vi mladike!“ — v preprosti primerjavi je nakazana življenjska povezava med Jezusom in učenci. Toda vse je odvisno od našega „vztrajanja“ na tej trti. Vsaka naša prekinitev z Jezusom-trto je življenjsko nevaren poseg, ki onemogoči pretok božjega življenja in darov v naše življenje in nas postavi na stranski tir, kjer nismo vredni prebrite pare. Preglejmo stopnjo naše priraščenosti na Kristusa. Mogoče da se potem ne bomo čudili našim pičlim sadom.

6. velikonočna nedelja

8. maja

Tudi na pogane se je razlila milost Svetega Duha

Berilo iz Apostolskih del (Apd 10, 25-26. 34-35. 44-48)

Sprejeti krščansko vero ali biti kristjan — to ni zgolj vprašanje osebne odločitve ali sprejetja s strani Cerkve, ampak je v prvi vrsti zastojniški dar Boga, ki „ne gleda na osebo“. Bog ne izbira zgolj neki narod ali določen sloj ljudi, ampak med vsemi (Judji in pogani) tiste, ki se ga bojijo in ravna po pravično (prim. Apd 10, 35).

CIRIL SORČ

Cerkev samo potrdi in sprejme tiste, katere je že prej izbral Sveti Duh; in zelo se mora paziti, da mu ne postavlja ovir.

Bog je ljubezen

Berilo iz Prvega pisma apostola Janeza (1 Jn 4, 7-10)

Že četrto nedeljo zapored nam Janez daje poduk o pristni krščanski ljubezni. Njen izvir je v Bogu, ker Bog je ljubezen. Zato tudi vsakdo, ki ljubi, izhaja iz Boga in Boga pozna. Janez nam v nekeje stavkih nariše krogotok ljubezni. Začne se pri Bogu, ta jo preko Sina posreduje nam, mi jo izkazujemo bližnjim in preko njih Bogu.

Ljubezen je popolna takrat, ko je ta krogotok sklenjen. Vsaka prekinitev ima za posledico zgolj karikaturu ljubezni.

Kdor zares ljubi, življenje da za svoje prijatelje

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 15, 9-17)

„Ostanite v moji ljubezni!“ Evangelij na današnje nedeljo, ki je zadnja pred vnebohodom, zveni kot oporoka. Te besede naj ostanejo v srcih vernikov posebej žive takrat, ko Jezus ne bo med njimi telesno navzoč. Te poslovilne besede pa so hkrati trdno zagotovilo Jezusove navzočnosti v vseh tistih, ki tudi sami izvršujejo

Gospodov vnebohod

Nobeno krščansko praznovanje ni samo spominjanje nečesa preteklega. To velja tudi za praznik Gospodovega vnebohoda. Ob spominjanju se ustvarja nov življenjski stik s Kristusom, na katerem se je tisto, česar se spominjamo, že uresničilo. Vnebohod pomeni dovršitev Kristusovega vstajenjskega poveljčanja. Praznik nam živo kliče v spomin, da tista luč, ki je zasijala v velikonočno

jutro, sveti za nas vse kot svetilnik, ki kaže varno pot v pristan. Slava, ki jo je dosegel Jezus, je tudi naša slava.

Nebesa so prostor v božjem veličastvu, namenjen tudi nam. V obhajanju svete evharistije naj bomo vedno znova in vedno globlje pritegnjeni v območje njega, ki se je „vzdignil v nebo, da bi nas storil deležne svoje ga božanstva“ (vnebohodni hvalospjev).

Gospodov vnebohod

ZDENKA SERAJNIK

Kdaj bodo se odprle nam oči za božje dediščine veličino, poklicanost v njej svojo zasledimo, posvetnosti se duša nam znebi?

Kdaj v polnost se srce razveseli, ki vso presegla zêmlje je širino, povzpela nad nebesno se višino na prestol večne slave in časti?

Kdaj nam v okritju zadrhti srce, da SIN ČLOVEKOV je zakraljeval in našo poveljčal je naravo?

Kdaj za njegovo dozorimo slavo, ki vanjo nas z Očetom je pozval, in božje poveljčamo ime? —

zapoved ljubezni. Polaga jih na srce svojim kot največji dar, ki jih bo spominjal in ohranjal tesno povezane med seboj in z njim. Prisluhnimo torej tej Jezusovi oporoki, zapišimo si jo v srce in vzemimo si jo za življenjsko vodilo.

Gospodov vnebohod

V Argentini 15. maja

Vpričo njih se je vzdignil Berilo iz Apostolskih del (Apd 1, 1-11)

Jezusov odhod k Očetu ne pomeni, da je sedaj Zemlja obubožana za božjo navzočnost. Sveti Duh, ki je „Bog na delu“, bo delo, katerega je Jezus uresničil, razširil do skrajnih mej sveta. Božje kraljestvo, katerega je Jezus zasadil, bo Sveti Duh kot neprekosljiv „vrtinar“ obdeloval in mu omogočal rast. Njegovi sodelavci so vsi, ki so krščeni v Svetem Duhu. Zato nobene zazrtosti v nebo, ker Bog Sveti Duh že zbira take, ki bodo pripeljali za delo pri širjenju božjega kraljestva.

Posadil ga je na svojo desnico v nebesih

Berilo iz pisma aposola Pavla Efežanom (Ef 1, 17-23)

Razsvetljene oči srca so sposobne uvideti resnični božji načrt, ki je: v tem stvarstvu, ki je nekakšno razširjeno Kristusovo telo, zgraditi Kristusovo skrivnostno telo — Cerkv. Življenjska moč posameznih udov in celotne Cerkve pa je tisti, ki je obudil Jezusa Kristusa, ga posadil na svojo desnico v nebesih ter ga postavil za glavo Cerkvi. Ni kaj, do potankosti izdelan načrt, ki se že izvaja, in tu je prostora tudi za nas.

Bil je vzet v nebo in sedel na božjo desnico

Iz svetega evangelija po Marku (Mr 6, 15-20)

Oznajujate evangelij vsemu stvarstvu! To je naloga, katero je poveril Jezus Cerkvi ob svojem odhodu; naloga, katero bo Cerkv tudi izvrševala ves čas do drugega Jezusovega prihoda. Uspeha in učinkovitosti pa ne bo Cerkv pripisovala svoji iznajdljivosti in moči,

ampak njemu, ki je bil „vzet v nebo“, pa vendar vedno v njej deluje in potrjuje njene besede z znamenji.

Binkošti

22. maja

Vsi šo napolnjeni s Svetim Duhom začeli govoriti

Berilo iz Apostolskih del (Apd 2, 1-11)

„Vsi so bili napolnjeni s svetim Duhom“ (v. 4). Sveti Duh, ki prevzame srca učencev, se izkaže kot silni veter in žareči ogenj, ki preplašene učence vznemiri in ogreje, tako da postanejo goreči oznanjevalci velikih božjih del. In začuda: ljudje različnih jezikov in narodnosti so razumeli to oznanilo, saj isti Duh, ki je učence spodbujal k oznanjevanju, je drugim odprl srca za sprejem tega oznanila. Sveti Duh, ki je „Bog na delu“, resnično nikoli ne miruje.

V enem duhu smo bili vsi krščeni v eno telo

Berilo iz Prvega pisma apostola Pavla Korinčanom (1 Kor 12, 3b-7, 12-13)

Različnost vernikov ni vir sporov in nerazumevanja, ampak je vir medsebojnega dopolnjevanja in osrečevanja. Duh pa je tisti, ki zagotavlja edinstvo vseh kristjanov v različnosti darov in služb. Čeprav je eden in isti Duh, ki deluje v vseh, pa ne vzpostavlja neke enoličnosti in uniformiranosti, ampak omogoča, da cvete tisoč cvetov. Tako je ta različnost pravzaprav bogastvo za skupnost, kakor so posamezni udje za telo. Zato po prebranju berila iz srca prosimo: „Pridi, Sveti Duh...“

Kakor me je Oče poslal, vas jaz pošljem in dajem Svetega Duha

Iz svetega evangelija po Janezu (Jn 20, 19-23)

Sveti Duh je dar vstalega Kristusa. Učenci so po Jezusovem dahnjenju pos-

Binkošti

Beseda binkošti izvira iz grške besede „pentekoste“, to je „petdeset“, namreč petdeseti dan po veliki noči. Binkoštni praznik zaključuje petdesetdnevno praznovanje Kristusovega vstajenjskega slavlja. Kristus je poveljčan na Očetovi desnici. K poveljčanju življenju pri Očetu kliče tudi nas, zato nam podarja Svetega Duha, s katerim nas že sedaj napravlja deležne notranjega življenja troediniga Boga.

Kristus se je v vnebohodom od svojih učencev telesno oddaljil, vendar jim je zagotovil, da bo z njimi „vse dni do dovršitve sveta“ (Mt 28, 20). Kristusova otipljiva, človeška nav-

zočnost je prenehala, nadomestila pa jo je bogatejša navzočnost na duhovni, zakramentalni ravni. Ta se uresničuje po Svetem Duhu, ki je oživlja-joči Duh poveljčane ga Kristusa.

Delovanje Svetega Duha se je poseben pokazalo na binkoštni praznik, ko so bili učenci napolnjeni z njegovimi darovi in so začeli pogumno oznanjati resnico o Jezusu Kristusu in njegovih nauk. Vsa prenova Cerkve je delo Svetega Duha, zato se Cerkv v vseh časih prenavlja toliko, kolikor je poslušna Svetemu Duhu. Seveda pa se prenova Cerkve začne pri vsakem njenem članu.

Binkošti

ZDENKA SERAJNIK

O SVETI DUH, neskončnost polnosti, oživlajš, vodiš, napolnjuješ svet, ki v tvoje je načrte ves zajet: LJUBEZEN — zarisuješ nam poti.

Darovi tvoji — Ogenj, ki žari in razumljiv v različnosti besed odpira v božje bistvo nam pogled, svetál razliva se na vse strani.

Prinašaš MIR, ki svet ga ne pozna, saj vse preveč smo zapleteni v greh, ki srečo nam razjeda in življenje.

Naj tvoje odpuščanje reši zla nam duše v naših razrvanih dneh in dvigne, presvetli nas v — posvečenje!

tali nova stvar in poslani, da vzpostavijo nova razmerja med Bogom in ljudmi, katerim v Jezusovem imenu odpuščajo greh. To spominja na dahnjenje ob stvarjenju prvega človeka. Sveti Duh je pač tisti, ki je navzoč povsod tam, kjer se poraja nekaj novega, predvsem tam, kjer se izvršuje prehod iz starega v novo življenje, iz stanja greha v življenje božjih otrok.

Gospod je edini Bog v nebesih in na zemlji

Sveti Janez Nepomuk

16. maj

Zavetnik Češke, imenovan po rojstnem kraju Nepomuku na Češkem. Starši so si ga izprosili od Boga. Zato so mu dali ime Janez kakor Zaharija in Elizabeta svojemu prav tako od Boga izprošenemu sinu. Dete je bilo šibko in je zbolelo na smrt. Spet se starši zatečejo k božji Materi. Dete ozdravi

in se za čudo okrepi. Dvakrat od Boga darovanega namenijo starši svojega edinca iz hvaležnosti za božjo službo. In res, Janez postane duhovnik in kanonik pri stolni cerki sv. Vida v Pragi. Takratni praški energični in pobožni škof Jan Jenštejn ga je leta 1389 izbral za generalnega vikarja, kar je bilo znamenje, da ga postavlja tudi v javnosti kot svojega namestnika in prvo zaupno osebo.

Ta čas je hotel češki kralj Václav IV. spraviti Cerkev na Češkem pod svoj nadzor in se polastiti njenega imetja. Jana (Nepomuk in Jenštejn) pa tega nista dopustila. Kralj je hotel zmanjšati obseg praške nadškofije s tem, da bi za svojega privrženca Králíka ustanovil novo škofijo v Kladrubih,

Sveta Trojica

29. maja

Na Sveto Trojico, Očeta, Sina in Svetega Duha, vedno naslavljamo našo molitev in njej se tudi zahvaljujemo. Ne gre za neko oddaljeno in megleno skrivnost, ampak za živo resničnost, ki nam je blizu, čeprav za naš razum njeno bistvo ostaja skrivnost. To skrivnost nam je približal Jezus Kristus, edinorojeni božji Sin. Kristus nam je tudi poslal „Duha

ljubezni“, ki nam daje nadnaravno življenje, podobno življenju treh božjih oseb. Skrivnost Svete Trojice presega sposobnosti našega razuma, toda po vzoru Svete Trojice smo ustvarjeni, zato imamo nekakšno njeno „izkušnjo“. Ta je sedaj skrita, tudi v trpljenju in upanju že hodimo in težimo proti „polnemu spoznanju“ Boga, ki je „ljubezen, resnica in življenje“.

Berilo iz Pete Mojzesove knjige (5 Mz 4, 32-34. 39-40)

„Ali je kateri Bog skušal priti, da bi si vzel narod?“ (v. 34a). Že starozavezno ljudstvo se ni moglo dovolj načuditi božji ljubezni. Prepričano je bilo, da na vsem svetu ni boga, ki bi bil enak njihovemu Bogu. Zato so tudi božje zapovedi izraz njegove skrbi za svoje ljudstvo ter izpolnjevanje le-teh je pogoj za življenje. Bogastvo božje zastonske ljubezni pa bo „prekipelo“ v Jezusu Kristusu in postalo neizčrpen vir življenja za vse ljudi in za vso večnost.

Prejeli smo Duha posinovljenja

Berilo iz Pisma apostola Pavla Rimljanom (Rim 8, 14-17)

Bog se ne zavzema za nas kot gospodar za svoje služabnike, ampak kot oče za svoje otroke. Tako imajo verujoči in krščeni odprt dostop v njegovo bogas-

tvo življenja ljubezni. Sveti Duh, katerega smo prejeli pri krstu, pa nas uvaža v to življenje Svete Trojice, v kateri prepoznamo svojega Očeta, svojega brata in sodediča Jezusa Kristusa ter Svetega Duha — našega nepogrešljivega „vzgojitelja“.

Jezus naroči krščevati v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha

Iz svetega evangelija po Mateju (Mt 28, 16-20)

Krščeni smo v imenu Sv. Trojice. Krst opisujemo tudi kot pečat, ki je vtisnjen v našo notranjost: krščeni se mora zavedati, komu pripada in po čigavem življenju ter zgledu se mora ravnati. Sv. Trojica ni zgolj nedoumljiva skrivnost, ampak je mnogo bolj način, kako hoče Bog stopiti v stik z nami, in bogastvo življenja, katerega je krščenec deležen. Saj po krstu Sveta Trojica prihaja k človeku in človek vstopa v Sv. Trojico. Resnično, dar brez primerel!

DVA SVETNIKA v maju

Po kraljevi smrti (1419) so začeli dodajati temu resničnemu poročilu nove podrobnosti, med njimi tudi to, da je bil Janez Nepomuk kraljičin spovednik in da ni hotel kralju izdati njenih grehov. Novi spisi so ga slavili kot žrtev spovedne molčečnosti. Nastalo je nešteto slik in likov, ki ga že od leta 1602 predstavljajo z znamenji mučeništva, s križem v roki in z roko na ustnicah.

Sveti Gregor VII.

25. maj

Morda za apostolom Petrom največji med papeži. Bil je sin cesarja. Ime mu je bilo Hildebrand. S pomočjo nekega duhovnika se je šel v Rim šolati in je postal duhovnik. Papež Gregor VI. je spoznal njegove velike zmoglosti in si ga je vzel za dvornega kaplana. Po papeževi smrti se je Hildebrand umaknil v samostan, ker so ga

WILHELM HÜNERMANN

VRNITEV K OČETU

Mesec ijar je šel h kraju. Binkoštni praznik je bil pred vrati. Apostoli so po Gospodovem naročilu še enkrat potovali v Jeruzalem. Pred očmi svetega mesta naj bi se zgodilo še zadnje veliko dejanje Gospodovega življenja.

Z Janezom je prišla tudi Jezusova Mati. Ni se vrnila v Nazaret, ostala je kar pri Janezu v revni ribiški kolibi v Kafarnaumu. Štirideseti dan po veliki noči so se apostoli spet zbrali in sicer na zajtrku v dvorani zadnje večerje. Jezus je še enkrat prišel k njim kot gost. Z njimi je jedel kruh in jim nato govoril:

„To so besede, ki sem vam jih povedal, ko sem bil še pri vas. Treba je, da se izpolni vse, kar je pisano o meni v Mojzesovi postavi, prerokih in psalmih.“

Tako kakor emavška učenca, je sedaj tudi apostole spomnil na stare prerokbe. Nadaljeval je:

„Tako je pisano: Kristus bo trpel in tretji dan vstal od mrtvih, in v njegovem imenu se bo začelo v Jeruzalemu oznanjati vsem narodom spreobrnjenje, da bodo dosegli odpusčanje grehov. Vi ste pričeli teh reči. In glejte, poslal bom na vas obljubo svojega Očeta; vi pa ostanite v mestu, dokler ne prejmete moči od zgoraj!“

Vstali so in odšli po isti poti, ki so jo prehodili v tisti najstrašnejši noči. Vzpeli so se na Oljsko goro, vendar se niso ustavili v vrtu Getsemani, ampak so odšli naprej proti Betaniji. Na vrtu je Jezus obstal, obrnil in še enkrat z dolgim pogledom objel kupole in mogočne zidove Svetega mesta. Gledal je in molčal. Apostolom se je zdelo, da se bo zdaj zgodilo nekaj velikega, nekaj nezasišlanega, čudež nad čudeži.

Peter se je preril v ospredje. Glas se mu je tresel od razburjenja, ko je vprašal: „Gospod, ali boš v tem času obno-

vil izraelsko kraljestvo?“

Jezus ga je žalostno pogledal. Ga Peter še vedno ne razume? Da, kraljestvo bo prišlo! Toda ne bo se imenovalo Izrael! Bog si je izbral vsa ljudstva sveta. Ko pa bo prišel Sveti Duh, učitelj Resnice, tedaj bodo padle še zadnje sence z njihovih oči; razumeli ga bodo in se kot njegovi oznanjevalci razkropili po cestah vsega sveta.

Spet jih je nagovoril. Njegov glas je močno zadonel v svetle višave:

Ni vam dano, da bi vedeli za čase in trenutke, ki jih je Oče določil v svoji oblasti. Toda prešli boste moč Svetega Duha, ki bo prišel na vas, in boste moje priče v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji ter do skrajnih mej sveta!“

Besede so slovesno odzvanjale po pobočju Oljske gore. Obraz mu je zasijal v čudoviti svetlobi. Žarki nadnaravne luči so lili iz njegovih ran na rokah, nogah in prsih. Sedaj je zažarelo tudi njegovo oblačilo. Da, tako kakor takrat, ko se je spremenil na gori Tabor!

S sinje modrega neba se je spustil srebrn oblak in obstal pri njegovih nogah. Prav takšen je nekoč obdajal največjo svetinjo njihovih prednikov — skrinjo zaveze.

V njegovi bleščavi se je začel dvigati. Še enkrat je dvignil roko, blagoslovil enajsterico in svojo mater, ki je stala ob njegovem najdražjem učencu, nato se je dvignil višje in višje v večne višave, od koder je nekoč prišel, da bi odrešil svet.

Ko so še vedno negibno stali in strmeli v nebo, sta pri njih z rahlim šumom obstala nebeška glasnika, dva angela v svetlih oblačilih, kot da so tkana iz sončnih žarkov, sta jih nagovorila:

„Možje Galilejci, kaj stojite in gledate v nebo? Ta Jezus, ki je bil vzet od vas v nebo, bo prišel prav tako, kakor ste ga

videli iti v nebo!“

Vesolja in žalosti so bila polna njihova srca, ko so se vračali na Sion. Videli so Gospoda v njegovi slavi! Odšel je k Očetu, v večne višave, v neminljivo kraljestvo luči, v slavo božjega Sina! Sami pa so ostali tu, na mračni zemlji, da bodo zanj pričali! Ah, ubogi, nemočni ljudje so! Kako naj uresničijo svoje poslanstvo?

„Maran atha!“ so v svojih srcih hrepenče vzdihnili.

„Gospod, pridi kmalu!“

Marija, Gospodova Mati, je kot tolažnica ostala med njimi. Skupaj z njo so v molitvi dvigali roke in prosili za moč z višav, ki jim jo je bil Gospod obljubil.

„Pridi, Sveti Duh! Daj nam svojo luč in ogenj! Pridi z ognjenim viharjem svoje ljubezni! Pridi v naša srca! Strah in malodušje v njih sežgi! V svoji luči nam daj spoznati Resnico! Daj, da bomo oznanjevalci tvoje slave! Amen!“

Nekaj desetletij kasneje je pisal Janez poročilo o Gospodovem čudežnem življenju. Mogočno se začena njegov evangelij. Postavlja besedo na besedo, kakor da bi silne kamnite kvadre zlagal za novo tempeljsko stavbo. Ni pisal s peresom, z žarečim dletom je klesal, za vsa tisočletja pričevanja večne Besede, veselo oznanilo življenja in slave:

„V začetku je bila Beseda in beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog! (...) V njej je bilo življenje in življenje je bilo luč ljudem. In luč sveti v temi, a tema je ni sprejela. (...) V svojo lastnino je prišla, toda njeni je niso sprejeli. Tistim pa, ki so jo sprejeli, je dala pravico, da so postali božji otroci. (...) In Beseda je človek postala in se naselila med nami. Videli smo njeno slavo, slavo, ki jo ima po Očetu kot edinorojeni Sin, poln milosti in resnice!“ (...)

bolele žalostne razmere v Cerkv. Papež Leon IX. ga je spet vzel v svojo službo. Po Leonovi smrti so ga v Rimu soglasno zahtevali Leonu za naslednika, toda Hildebrand je to odločno odklonil.

Novi papež Viktor II. je poslal Hildebranda v Francijo, da bi tam nadaljeval cerkveno obnovo, ki jo je bil začel že pod papežem Leonom. Viktorjev naslednik Štefan IX. ga je poslal po istih potih v Nemčijo. Pred smrtjo je naročil, da ne smejo prej voliti novega papeža, dokler se Hildebrand ne vrne. Po Hildebrandovem vpli-

vu pa so izvolili Štefanu za naslednika Nikolaja II. Po smrti Aleksandra pa so l. 1073 izvolili za papeža Hildebranda, čeprav se je branil. Nadel si je

ime Gregor VII.

Dve hudi rani sta takrat boleli Cerkev: simonija in investitura. Škofje in župniki niso dobivali služb od Cerkev, marveč so si to pravico lastitli kralji in knezi (investitura). Ti so večkrat te službe prodajali tistim, ki so več ponudili, čeprav niso bili vredni (simonija). Tako se je kar kupčevalo in barantalo s svetimi službami. Zoper to dvojno zlo se je bojeval Gregor VII. ves čas svojega papeževanja z nemškim kraljem Henrikom IV. Kralj se je spočetka sicer vdal, pozneje pa se je spet premislil; pa spet se je

spokoril — vsaj na videz, slednjič pa je na zunaj le zmagal proti Gregorju. Papež je moral v izgnanstvo in je tam umrl. Njegove zadnje besede so bile: „Ljubil sem pravico in sovražil krivico, zato umiram v izgnanstvu.“ To se je zgodilo 25. maja 1085.

Njegova premočrnost mu je pridobila simpatijo krščanskega sveta, tako da je zmagoval Henrik IV. kmalu doživljal poraz za porazom. Njegov naslednik Henrik V. je leta 1122 v wormškem konkordatu moral priznati vse bistvene točke iz programa Gregorja VII.

Zunanja in notranja Cerkev

Ločevanje med zunanjo (hierarhija, obredje, cerkvene strukture) in notranjo (lastno doživljanje krščanstva) Cerkvijo je tipično za intelektualca z močnim verskim nabojem: a za intelektualca, bi rekel „napredni“ teolog De Lubac, ki „se sramuje ponižanega obraza Kristusove neveste“.

Ponižani obraz Cerkve...

Če bi hoteli iti iskat to ponižanost čim dlje v zgodovino, bi jo lahko našli na primer že na Oljski gori, ko so jo ob Kristusovem prijetju vsi apostoli — torej vsa prva hierarhija, klavarno popihali. Če pa bi jo hoteli poiskati čim bliže, bi se lahko danes ozrli po obnašanju kakšnega ameriškega škofa, po ravnanju kakšnega slovenskega župnika, ki je prespal komunizem, kakšnega kaplana, ki bi najraje ves dan begal z avtom...

Ponižani obraz Cerkve

— to je pač njena človeškost z vsem, kar ta beseda vsebuje tudi negativnega: recimo ambicioznost, gospodovalnost, nevoščljivost (invidia clericalis...), nezmernosti, nezvestobe celibatu...

Da ne govorimo o zunanji „karoseriji“ Cerkve, o Vatikanu, od renesančnih vojn tja do ravnanja z nadškodom Sedejem...

„Čiste“ Cerkve, kakor jo je med nami sanjal Kocbek, seveda nikoli ni bilo, tudi pred cesarjem Konstantinom ne (koliko odpadlih — imenovali so jih lapsi — posebno med zadnjimi preganjanji...), kakor je pri nas ni bilo niti pod komunizmom (odpadi duhovnikov, kakšna servilna škofovska izjava, nekatera služenja Udbi...). Takšne „čiste“ Cerkve tudi nikdar in nikoli ne bo. Tretje tisočletje, kolikor je seveda še usojeno našemu planetu, bo v Cerkvi gotovo rodilo svetnike, a

morda tudi kakšnega puste-ga papeža, kakšne neokusno desničarske ali levičarske škofo, kakšne nekulturne duhovnike, da o katoliških laikih, začenši s politiki, niti ne govorimo...

Vdati se v človeško določenost Cerkve je na eni strani imperativ, ki ti ga navdihuje najpreprostejši realizem, na drugi pa je v tem ponižnost, skatero sprejemaš neki zemeljski red, ki ga je prvi sprejel Kristus sam.

Ja, Kristus. Sicer ne bi med učence sprejel tudi nastopače in častihlepnežev, pa tudi kakšnega tatu.

Za izobraženca, zagnanega v utopičnost (pravi izobraženec sicer to mora biti...), je to prav posebno ponižanje. A kdove, če ni v tem ponižanju tudi cena njegove vere.

Če se ustavimo na Slovenskem, lahko rečemo, da bo intelektualca „zunanja“

Cerkev prav tako zmeraj razočarala, kakor ga bo razočaralo „zunanje“ slovenstvo. A čeprav ga bo slovenstvo še tako razočaralo (s primitivnostjo, provincializmom, togostjo), ga bo vendar sprejel z vso njegovo zunanjo strukturo, od njegovih gozdov do njegovih kulturnih hramov, od njegovega kakršnegakoli parlamenta do njegovega kakršnegakoli predsednika. Sprejel ga bo, ker je zunaj tega slovenstva, kakršnokoli že naj bo, brezdomovinec. Ker mu to slovenstvo daje neko bivanjsko streho sredi izgubljenosti sveta.

Ni mogoče reči istega glede Cerkve? Ob krstnem kamnu te je uvedla v svoje milostno državljanstvo, skozi življenje te spremlja s svojimi zakramenti, ona bo blagoslovila tvoj grob in ti obljubila vstajenje — jo boš, to materinsko Cerkev, imel za „zunanjo“, ker se recimo ne ravna po nekaterih tvojih predstavah glede kulture, gospodarstva ali politike?

Posebno danes ti Cerkev daje edino možno streho sredi absurda sveta.

Odločiti se za „notranjo Cerkev“ je odločati se za udoben solipsizem. A ker je udoben, ne more biti plodovit. Kar vnese pozitivnega s svojo kritiko „od zunaj“, po mojem ne odtehta tega, kar prinese negativnega s svojim razkrajanjem. Sicer pa imamo glede odnosa do Cerkve znamenita pričevanja iz prve katakombske Cerkve, od Ignacija Antiohijskega do Ciprijana. Odločati se za „samotno jezenje“ pomeni krenjto proti eni njeni bistvenih označenosti, proti njeni občestvenosti. Cerkev — po grško ekklesia, to je zbor — ima svoj smisel prav v tem, da združuje v bratsko skupnost, ne da razdvaja v bolj ali manj nastopaške solipsizme.

Saj nam je Kocbekova lekcija koristila, ali ne?

Cerkev sv. Ane nad Tržičem. Nema priča majskih dni leta 1945. Foto: Lojze REZELJ

Pogovor z Rudolfom Smersujem

(2)

Med obema vojanam je živelo zunaj Jugoslavije veliko Slovencev. Ali je imela stranka kake stike z rojaki na primorskem in Koroškem?

Stiki so bili, a kolikor mi je znano, jih je vzdrževal dr. Korošec osebno. Tako, na primer, je bil njegov in strankin zaupnik voditelj goriških Slovencev dr. Janko Kralj. Ker so bile razmere v Italiji in Avstriji za Slovence neprijazne in večkrat nevarne, so bili stiki vedno na osebni ravni. Med vojno pa se je s pomočjo domobranstva okrepila tudi politična struktura. Naš zastopnik v Trstu je bil dr. Martelanc pa tudi jaz sem hodil redno v Trst in imel stike z ljudmi, kot na primer z župnikom Šorlijem in drugimi javnimi delavci, ki so vzdržali fašistična preganjanja. Vem, da je tudi vaš oče, ki je bil osebni prijatelj dr. Kralja, odšel v tem času na strankino željo vsaj enkrat k njemu na razgovor v Gorico.

Med osebnostmi medvojne dobe ima Kocbek posebno vlogo. Ali ste ga poznali?

Poznal sem ga, a samo enkrat sem imel z njim daljši osebni stik. To je bilo na nekem počitniškem tednu v Dalmaciji, kamor je prišel tudi Kocbek in nam, študentom, navdušeno govoril. Tiste dni sem dobil brzojav, da mi je za tífusom

umrla sestra na svojem maturitetnem potovanju z razredom po Srbiji. Vrnil sem se v Ljubljano in potoval vso pot z Edvardom Kocbekom. Govorila sva, a se ne spomnim vsebine pogovorov. Na mene takrat ni napravil posebnega vtisa. Kasneje sem sledil njegovim spisom in kmalu opazil, da gre v levičarsko smer.

Omenili ste levičarsko smer. Kaj bi rekli glede usmerjenosti SLS v času med obema vojnama. Ali ni bila kot izrazito socialno čuteča stranka tudi ona rahlo levo usmerjena? Seveda je imela tudi močan slovenski, narodni poudarek. Kam bi jo dali na slovenskem političnem spektru?

Takrat izraz levičarstvo in desničarstvo ni bil uporabljen tako kot danes. Tudi danes to izražanje ni točno. Res je bila SLS vedno socialno in slovensko usmerjena, je pa odločno zavračala socializem in nacizem.

Znano je socialno delo, ki ga je opravil dr. Krek v okviru SLS. Njegovo združniško delovanje je pustilo trajne in pozitivne sadove. Sindikalno delo pa ni imelo takih posledic. Jugoslovanska strokovna zveza je kmalu po njegovi smrti zavozila v socialistično smer. Zakaj?

Janez Evangelist Krek je umrl, predno je vzgojil generacijo načelno jasnih sindikalistov. Kmalu so Jugoslovansko strokovno zvezo infiltrirali levičarji in Krekova zapuščina je bila na tem polju za katoličane izgubljena. Treba je bilo ustanoviti novo sindikalno organizacijo. To je bila Slovenska delavska zveza, katero je vodil in usmerjal župnik Križman, med vodilnimi člani pa sta bila, na primer, Maks Jan in Jože Jonke. Ta sindikalna organizacija je bila katoliško in slovensko usmerjena. Njeno delo je prekinila vojna in uničila revolucija.

Gospod Smersu, kot zadnjega predsednika Slovenskega narodnega odbora bi vas prosil za nekaj kritičnih pogledov na našo bližnjo preteklost in sedanost?

Kot ste tudi sami gotovo slišali, danes marsikdo očita, da je SNO

prenehal s svojim delovanjem. Ni redko, da trde to ljudje, ki v teku desetletij niso imeli posebnega razumevanja za delo in poslanstvo najvišjega političnega demokratičnega predstavništva v slovenskem zdomstvu. Zdaj, ko je preteklo že precej časa od omenjene, ne lahke odločitve, kako gledate na primernost razpustitve SNO?

Še vedno sem tega mnenja, da je bil razpust našega Slovenskega narodnega odbora v danih razmerah pravilen. Demokracija je odprla možnosti političnemu delovanju v Sloveniji. S tem bi postalo delo SNO omejeno na zdomsko problematiko, kar pani bil njegov namen. Tudi to je treba reševati zdaj, kolikor mogoče, v skladu s slovensko državo. Mislim sem in še mislim, da je naša skupna odločitev o razpustu tega pomembnega in skoraj pol stoletja potrebnega političnega vodstva bila pravilna. Njegov namen je bil ohraniti kontinuiteto demokratičnih političnih ustanov v tistem delu slovenskega občestva, kamor totalitarna oblast ni segla, zastopati slovenske interese v svetu med svobodnimi narodi, ohraniti pravilen prikaz naše bližnje preteklosti, katero je komunistična oblast prikrila z lažjo. Lahko rečemo, da del slovenskega naroda ni nikdar sprejel niti priznal komunistične oblasti. Jo bodo novi rodovi znali bolje ceniti kakor sedanjci. Ko je SNO dočakal, da je v samostojni slovenski državi večstrankarski sistem zamenjal totalitarnega, smo njegovi člani soglasno ugotovili, da je bil namen dosežen.

Ali se vam ne zdi, da kljub omenjenim spremembam v domovini slovenska politična emigracija, to je emigracija nekdanjih političnih beguncev in njih potomcev, še vedno obstaja in da bo do neke mere vedno obstajala? Je pač ena od posledic komunistične revolucije. Kaj bi rekli, je zdaj naloga ljudi, ki sestavljajo naše zdomstvo?

Mislim, da moramo tista načela, tiste vrednote, ki smo jih vedno zagovarjali in branili, to je slovenstvo in krščanstvo, držati, razvijati in živeti tako doma kot v inozemstvu, vendar na drug način kakor doslej.

Ali je v novih razmerah politična organiziranost zdomstva še vedno primerna?

Politična organiziranost je potrebna. Ljudje imajo svoje politično prepričanje,

ki jih družijo. To je zdaj dolžnost strank. Treba je podpreti tiste, ki so nam z ozirom na prej omenjene vrednote najbližje.

Že pred vojno in nato v emigraciji je imela največ somišljenikov Slovenska ljudska stranka. Ko so se ustanovili na podlagi istih načel v Sloveniji Krščanski demokrati, se je stoletna SLS, po daljših razgovorih, z njimi združila. To odločitev strankinega zbora zaupnikov ste podprli vi. Kako gledate nanjo zdaj?

To se mi je zdelo takrat čisto normalno, saj je bila SKD stranka, ki je temeljila na istih principih, čeprav so imeli nekateri njeni člani na našo polpreteklost različne in z nami neskladne poglede. Združitev je bila nekaj naravnega, saj smo se tudi mi sami predstavljali svetu kot krščansko demokratsko usmerjena stranka. Mislim, da je bila odločitev pravilna. Naše naloge pa s tem seveda ni konec.

Oba veva, da stvari v Sloveniji ne potekajo tako kakor bi si želeli. Popravljanje krivic se lotevajo počasi in nezavzeto, zgodovinska resnica ni cenjena, neodgovornost za medvojne in povojne zločine, ki so jih zakrivali komunisti, je vsakemu poštenemu človeku nerazumljiva, pravna država je nedosežen pojem. Vse to zakriva mnoge pozitivne dosežke zadnjih let

in povzročča med nami precej malodušja. Kaj bi ob tem rekli našim rojakom?

Prepričan sem, da je treba veliko potrpljenja. Ne smemo misliti, da morejo biti krivice poravnane čez noč, da bo vsa nesreča komunistične revolucije in polstoletnega vladanja partije kar izgini-la ter se bo vse hitro popravilo. To ni mogoče. Veliko bo še nerazumevanja. Posledice komunističnega režima so globoke in dolgotrajne. Pomagati moramo razvozljanju teh vprašanj. Mislim, da je treba vztrajati in se ne umikati javnemu delu. Tudi delu v stranki. Prav nasprotno. Tudi to težo moramo prevzeti nase. Vztrajali smo petdeset let in moramo še naprej, a kot rečeno na način, ki bo sedanjim razmeram primeren.

Ali imate zdaj, gospod Smersu, ob pogledu na zgodovinsko obdobje, ki je tako važno za narodno in tudi našo osebno usodo, kako kritično pripombo. Kaj je bilo prav in kaj napak v naših odločitvah. To so verjetno predvsem vprašanja medvojnega odnosa do okupatorja pa do komunistične revolucije in kasnejšega razmerja do totalitarnega režima v Sloveniji? V čem bi se odločali enako in v čem drugače?

Spričo moči, ki so jo imeli Nemci in Italijani, bi bil vsak drug pristop za narod naravnost samomorilen. To komunistom

ni bilo mar. Nas pa je skrbelo preživetje slovenskega naroda. Mislim, da je bila naša odločitev nesodelovanja in neizzivanja okupatorja pravilna. Enako tudi odnos do komunistov. Mi nismo iskali z njimi konflikte. Če sta drugod na Zahodu obstajali vzporedni dve ilegali, demokratska in komunistična, zakaj to ni bilo mogoče pri nas? Komunisti so zavestno pričeli revolucijo s pobijanjem naših ljudi. Če bi se jim takrat podredili, kot so predlagali na primer krščanski socialisti, bi narod trpel še hujše posledice, čeprav morda na drug način. Partija je s svojimi zločini med narodom pokazala, da hoče vladati s terorjem in totalitarno. Samoobramba je bila vprašanje življenja. Zgodovina nam daje prav, da nismo popustili pred komunizmom. Ne med revolucijo in ne po njej. Seveda pa smo delali tudi napake. Nismo bili pripravljeni na revolucijo tako kot oni, ki so jo načrtno izzvali in izrabili zanj celotno sovražno okupacijo. A naše glavne odločitve, mislim, da so bile pravilne.

Vaš odgovor me spominja na besede pisatelja Narteja Velikonje, ki je pred smrtjo vztrajal na pravilnosti svojih načelnih odločitev in dopustil možnosti napake le na področju taktike.

Tako je. Kdor se drži krščanskih načel, se kljub napakam v bistvu ne bo motil. Seveda pa zahteva to vztrajnost. Sadovi takega zadržanja niso hitro vidni, zato pa trajajo. Slovenija potrebuje takih ljudi.

Ali bi želeli dodati kako misel novim generacijam, ki se pričenjajo posvečati političnemu delu, v katerem imate vi že skoraj šestdesetletno izkušnjo? Upoštevati moramo, da imajo v Sloveniji vsi javni delavci iz katoliškega kroga le po nekaj let politične prakse.

Tistim, ki so našega katoliškega prepričanja, bi priporočil, naj natančno študirajo zgodovino, da bodo res dobro vedeli, kaj se je dogajalo in pred kakšnimi alternativami so stali njihovi predniki. Potem bi jim svetoval, naj vztrajajo na versko moralnih stališčih. Te morajo poznati in se jih dosledno držati. Do ljudi je treba biti vedno pošten in odkrit. Mi smo skušali biti načelni katoličani tudi v političnem delu. To bi bilo prav tudi zdaj. Na področju vrednot ne bi smelo biti popuščanja, taktika pa je področje pragmatizma, ki se dandanes previsoko ceni. V načelih ni kompromisov, kjer pa

Voditeljice slovenskih šol v Argentini na obisku pri škofu Metodu Pirihiu v Kopru.

Slovenske šole v Argentini

FRANCI MARKEŽ

Od ustanov, ki jih je slovenska politična emigracija v Argentini ustvarila kar v izobilju, so šole gotovo največ doprinesle za ohranitev slovenstva v tujem svetu in se lahko s ponosom pokaže na sadove dela njenih šol. Že precej let nazaj je celo revija Borec — glasilo partizanskih veteranov — objavila presenetljivo stvarno poročilo o šolstvu, ki ga je zasovražena emigracija ustanovila po odhodu iz domovine, začevši že na vetrinjskem polju in ki ga skozi desetletja vzdržuje po različnih deželah.

Iz postavke priznanja važnosti tega dela, bi rad podal nekaj misli o slovenskih šolah in o vzgoji slovenske mladine v Argentini. Seveda bo to le omejen pogled na tako obširno temo.

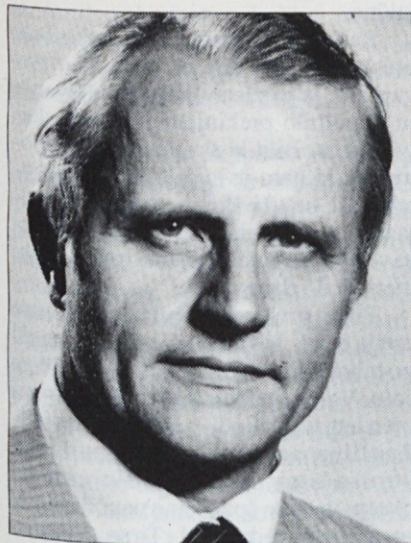
govo usodo in morda tudi na prizadevanju, da se daleč od prvotne domovine ohranja, v kolikor se dá, način življenja, ki smo ga bili vajeni pred odhodom od doma. Travmatično smo bili izpuljeni iz domače zemlje in presajeni s kepo prsti, ki se je držala korenin, pod čisto drugačno podnebje. Še srkamo sokove lastne grude, a sonce, zrak in voda, ki nam dajejo rast, so drugačni od domačih.

Od vseh ustanov so tudi šole tiste, v katerih ljudje delajo skozi najdaljšo dobo. Ni jih malo, ki neprekinjeno učijo 20, 30, celo 40 let. Pri zelo redkih društvih se dogaja kaj podobnega, morda še pri kakem pevskem zboru. Ni lahko dobiti ljudi za vodilna mesta

v organizacijah, a koga se le najde, ki prevzame delo, ga včasih nepričakovano uspešno vodi, a ko izpolni svojo dobo, izpreže in se vrne v zaledje. Učitelji in učiteljice pa skozi desetletja neutrudno, teden za tednom izpolnjujejo prevzeto nalogo. Njihov trud, zavzetnost in vztrajnost se nam zdijo že takó samo po sebi umevni, da nanje radi pozabimo, posebno pri večjih slovesnostih. Šele kaka častitljiva obletnica nas opozori na razsežnost opravljenega dela.

To dolgoletno delo voditeljic šole, ki so še doma doraščale in ki so v duhu še vedno v domovini, pripomore, da se v šolah ohranja in prenaša na mlajše rodove vsa pristnost slovenske duše.

Na obisku Škofijske gimnazije v Vipavi.

Da neka šola lahko deluje, so potrebni: stavba in učiteljstvo; učenci, ki šolo obiskujejo, in starši, ki so pripravljeni svoje otroke v to šolo pošiljati.

Malo si oglejmo te sestavne dele in činitelje naših šol.

Šole in šolski prostori so vključeni v slovenske domove. V manjših domovih predstavljajo glavno in večkrat edino nepretrgano delovanje.

Učiteljstvo: Nekaj let po vojni in po bivanju po taboriščih je prišlo v Argentino veliko število političnih emigrantov, ki so se organizirali v skupnost, ki se skozi desetletja ohranja, širi, razvija, in spreminja. To ohranjanje zahteva veliko dela, ki je prostovoljno, brezplačno in temelji na ljubezni do naroda, na čutu soodgovornosti za nje-

so, se drago plačajo.

Danes imamo v Sloveniji dve demokratski strani, ki izhajata iz krščanskega svetovnega nazora. Ena je SLD, ki si je prisvojila naše ime, a nima kontinuitete, druga pa SKD, ki je z našim pristopom sprejela tudi strankino stoletno tradicijo. Kaj bi svetovali voditeljem teh dveh vzporednih strank?

Tu je en sam nasvet. Združitev. Ni druge možnosti, saj ne bodo mogli uspešno širiti istih načel, če niso enotni.

Prav lepa hvala za razgovor in na svidenje!

Pogovarjal se je
dr. Marko Kremžar

Po drugi strani pa tudi lahko pride do uveljavljanja lastnih metod pri delu, s katerimi se večkrat ne strinjajo nove učne moči, ki se obnavljajo s pristopom mlajših generacij učiteljev oz. učiteljev, ki le iz pripovedovanja poznajo Slovenijo in tamkajšnje — predvino — življenje in ki imajo svoje poglede na delo z otroki, ki so jim duhovni bližji. Razsodnost in zdrav čut za realnost naj usmerjajo te voditeljice, da ne bodo s svojo avtoriteto zavirale spremembe, ki jih mladi skušajo vpeljati in ki znajo biti tudi primerne za doseg ciljev šole.

Učenci, ki te šole obiskujejo, so otroci slovenskih staršev, oziroma otroci, ki rastejo v družinah, kjer se v glavnem ali pa vsaj občasno govori slovensko.

Ta šola odpira otroku nov svet, drugačen od tistega, ki otroka vsak dan obdaja v tukajšnji šoli in soseščini. Daje mu pečat drugačnosti, ki ga razlikuje od sodrugov, s katerimi preživi večino otroške dobe. Ta drugačnost mu lahko koristi ali pa tudi škoduje, odvisno, kako je utemeljena, kako jo doživlja, v koliko vpliva na izoblikovanje njegove osebnosti in kako jo zna uporabljati pri vključevanju — ali izključevanju iz družbe, v kateri bo predvideno potekalo njegovo življenje. Da bi ne prišlo do ignoriranja ali odklona stvarnega okolja in tudi ne do asimilacije, ki bi izbrisala sledi slovenstva, ampak do življenja, ki bo obo-

gati posameznika in družbo, na to morajo biti pozorni starši, šola in skupnost.

Otrokom, ki hodijo v slovensko šolo, se odpre okno v nov svet. Imajo dostop, v kolikor pokažejo zanimanje in se res nauče jezika, do bogatih slovenskih stvaritev, zgodovinskih virov, do svojstvenega zornega kota za drugačno presojanje dogajanj po svetu. Znanje slovenščine nudi tudi veliko prednost za učenje kakega drugega slovanskega jezika. Svet se manjša in povezuje in stiki med narodi bodo vedno tesnejši. Teh prednosti, ki jih naša šola omogoča in ki so stvarno zelo važne, pa učitelji ne poudarjajo in jih starši ne učenci dovolj ne cenijo. Iz narodnostnega, še bolj pa iz čustvenega vidika — in na tem je velik poudarek — pa slovenske šole v tujini približajo otrokom oddaljeno domovino njihovih prednikov, jim pokažejo bogastvo slovenske kulture in stvaritve slovenskega človeka in jim razjasnijo potek dogodkov, ki so pripeljali njihove starše v tujino.

Usmerjajo jih tudi v krščansko povernje življenja, tako značilno za Slovence, saj so bili vera in verski običaji skozi stoletja v središču njihovega vsakdanjega življenja. S poučevanjem verouka se napolni tudi velika vrzel pri vzgoji otrok, ki hodijo v tukajšnje javne šole, v katerih tega pouka ni in je v njih gledanje na svet

laično.

Za učence, ki smo slovensko šolo obiskovali prva leta po prihodu v Argentino, je predstavljala nadaljevanje in dopolnilo prekinjenega slovenskega pouka. Bila je skoraj biološko potrebna, ki nam je lajšala navajanje — takrat še ne življenje — na sicer prijazno, a tuje okolje. (Ta odtujenost zavestno ali podzavestno traja v neki meri še do danes.)

Po tej prvi je nastopila druga generacija otrok, ki so bili rojeni še doma ali po taboriščih, a so šele tukaj dorasli za šolo. Vanjo spadajo tudi otroci, rojeni prva leta po prihodu v novo domovino. Značilno zanje je, da so preživeli otroška leta v skoro čisto slovenskem okolju in so se španščine naučili šele v argentinski redni šoli. Ti so sedaj že odrasli ljudje, ki dobro obvladajo slovenski jezik. Šola jim je pa dopolnjevala njihovo vsakdanje življenje v družini, na katero je v tistih časih tukajšnje okolje zelo malo vplivalo, in je uporabljala slovenščino kot edini pogovorni jezik.

Pri njihovih mlajših bratcih se pa začenja sprememba, ki gre počasi, a brez prestanka naprej. Ti otroci so že začeli mešati med slovenščino španske besede, potem sta oba jezika postajala enakopravna, sedaj je pa treba že zelo paziti na to, da v družini, domovih in na prireditvah govore slovensko. V skupnosti se pojavljajo tudi otroci iz

Pri slovesni maši v sanjuški stolnici na veliko nedeljo, ko se je slovenske maše udeležil tudi dr. Peter Vencelj s svojim spremstvom.

mešanih zakonov, v kolikor se pač slovenskemu sozakoncu posreči, da se vključujejo vanjo, in katerim slovenščina še posebno trdo teče, razen častnih izjem.

Pri otrocih te skupine, ki slovenskega sveta niso neposredno doživljali, pa predstavljanje Slovenije, njenih posebnosti in tamkajšnjega življenja naleti, poleg večkrat pomanjkljivega znanja jezika, še na dodatno težavo, kateri se pa ne posveča pozornosti: Pojmi, predstave, navade, običaji, dogodki, kraji, ki jim jih slikamo in o katerih govorimo kot o nečem vsakdanjem, običajnem, so jim tuji, si jih težko predstavljajo, jih ne razumejo in ne občutijo in jih ne morejo spraviti v sklad z okoljem, ki so ga navajeni. Mnoga berila, ki jih v šoli berejo in ki so bila primerna za prvo, morda še za drugo omenjeno skupino, so tem otrokom popolnoma tuja. Morda bi bila primerna v poznejših letih za spoznavanje ljudskih navad in šeg, nikakor pa ne za učenje jezika, in povrh še z namenom, da bi ta jezik, ta beseda v njih zaživela in bi jo sprejeli kot nekaj njim lastnega. Pred učitelji kot nekaj naloga bistvene važnosti, da najdejo primerno gradivo, ki bi povezovalo slovenstvo in učencevo stvarno okolje in življenje.

Še nekaj besed o odnosih starši — šola.

Zakaj starši pošiljajo svoje otroke v slovenske sobotne šole? Pripravljane naloge, ponavadi v petkih zvečer, ob sobotah dvakratna pot do šole in nazaj, potem šolske prireditve, vse te obveznosti vežejo družinsko življenje ob koncu tedna, ko se normalno teži za tem, da bi bili ob njih čim bolj prosti. Pa vendar velika večina družin, ki redno, delno ali le občasno govorijo slovensko, pošilja svoje otroke v te šole. Kaj jih k temu nagiba?

Eden glavnih vzrokov je občutek ali prepričanje staršev, da s tem zadostijo narodni dolžnosti. Otroka pošljejo v šolo, da mu utrdijo zavest, da pripada slovenskemu narodu. V precejšnji meri to tudi dosežejo. Drugače pa gledajo na učenje in na znanje,

ki naj bi se ga otrok v šoli nabral in ki bo dajalo trajno podlago tej zavesti. Pri tem pa otrok kmalu zasledi nedoslednost. Otroci pa imajo ravno za nedoslednosti pri ravnanju odraslih, posebno staršev, zelo oster posluš. Če odkrijejo nesoglasje med teorijo in prakso, se jim začnejo majati temelji, na katerih grade svoj pogled na svet.

Otroku pogosto poudarjamo, kako je važno, da spozna jezik, navade in domovino svojih prednikov, saj se po njihovih žilah pretaka njih — slovenska kri. Zato ga tudi pošiljamo v slovensko šolo. Otrok se navduši, vzame stvar precej zares in se trudi, da bi staršem ustregel. Ko pa ugotovi, da se ti le redkokdaj pozanimajo, kako mu v šoli gre, ko vidi, da ponavadi nimajo ne časa ne volje, da bi se usedli z njim in mu pomagali pri nalogah, ga pozorno poslušali in ga popravljali pri branju in mu razlagali manj znane besede, se mu pa štrene zmešajo in začne dvomiti, če je to šolanje in to prizadevanje res tako važno in ne gre le bolj za družabna srečanja. Počasi začenja popuščati, potem se pa zabava, ko opazuje, kako se starši zavzemajo, da bi se v šolah čim manj zahtevalo, da bo lahko brez večjega truda — njegovega in od strani staršev — uspešno prilezel do konca. Koliko se bo pa v resnici naučil, to pa nikogar preveč ne vznemirja. Večkrat starši prelože to nepreločljivo opravilo — biti otroku v oporo pri vživljanju v slovenski svet — na stare starše ali na

plačane inštruktorje, a rezultati so le odlično napisane in ponavadi z napakami prepisane naloge, a taka pomoč ne utrdi kaj dosti odnosa otroka — učenca do slovenskega učenja.

Poleg zavestnega ali podzavestnega izpolnjevanja narodne dolžnosti pa starši s pošiljanjem svojih otrok v slovenske šole zadostijo tudi nenapisanim — a logičnim — zahtevam družbe, ki našo skupnost sestavlja in ki se z vzgojo novih članov in z gojitvijo medsebojne povezave družbeno in biološko ohranja.

Starši tudi kaj radi mečemo krivdo na tukajšnje šole in na argentinsko okolje, kadar pri naših otrocih ni vse v redu z učenjem ali z vedenjem. S tem se izgovarjamo in odlagamo odgovornost za nekaj, za kar smo bistveno le mi odgovorni. Če otrok dorašča in najde svoje mesto v prijetnem družinskem okolju, kjer vladajo ljubezen, medsebojno spoštovanje, razumevanje in doslednost, škodljivi vplivi ne bodo odločilni za njegovo obnašanje. Seveda je pa treba tudi zunanje vplive, v kolikor se dá, nadzorovati, kar zopet zahteva od staršev čas in napor. Važno je, da se temeljito pozanimamo, kakšna je tukajšnja šola, v katero mislimo otroka vpisati, in moramo biti pripravljeni tudi na žrtvovanje časa in sredstev, da mu omogočimo kar najprilimejšo šolsko okolje.

Vse to bo pripomoglo, da bomo vzgojili koristnega člana človeške

Slovenski dom v Carapachayu. 8. dec. 1993, ko je dr. Jure Rode obhajal svojo 30-letnico mašništva.

družbe, ki ji bo več nudil kot od nje zahteval in ki bo s svojim ravnanjem in delom pripomogel k njenemu izboljševanju in napredku. To je pa tudi največ, kar starši lahko od otrok pričakujemo in za kar naj se trudijo tudi naše slovenske šole.

Za konec bi pa podal nekaj osebnih misli, namenjenih srednješolskemu tečaju, za katerega tudi velja v glavnem vse, kar je zgoraj napisanega.

V Argentino smo prišli pred ok. 45 leti kot imigranti brez sredstev. Začeti smo morali iz nič in vsak prislužen denar je sprva šel za osnovne življenjske potrebe. Delo v skupnosti smo čutili kot dolžnost in je bilo zastojno. To mu daje posebno odliko in mislim, da bi navdušenje kmalu upadlo, če bi se delalo za denar. Dokler bomo to navdušenje ohranili, bo tudi skupnost še kazala svojo življenjsko moč.

S tem pa še ni rečeno, da je tudi brezplačno prejetje sadov tega dela še potrebno, vedno primerno in za namen in prejemnike dela najbolj koristno. Španci pravijo „lo que cuesta, vale“ in človek bolj ceni tisto, kar doseže z naporom in žrtvami.

Če že ne za ljudsko šolo, ki zajema veliko otrok in je razdeljena na več okrajev, bi bilo pa za srednješolski tečaj vredno premisliti, kaj vse bi se dalo narediti, če bi tečaj razpolagal z gotovo vsoto denarja: Vsak učenec bi lahko imel na razpolago tiskani material, zvezke z vajami, kasete za pravilno izgovarjavo slovenščine, našlo bi se nekoga, ki bi sestavil našim razmeram prirojeno slovnico za vse letnike. Možna bi bila nabava zemljevidov, učil, zgodovinskega in bibliografskega materiala, starosti in zanimanju primernih knjig, strokovnih knjig itd. Poleg tega bi morda ostalo še za študentske izpopolnjevanje učencev in mlajših profesorjev. Kakšne redne plače tukaj niso mišljene, kot sem že prej omenil. Vse to bi se dodalo današnjim omejenim sredstvom za poučevanje, poleg občutka večje obveznosti, ker bi bili starši bolj pozorni za napredek pri znanju — če bi dijaki plačevali mesečno vsoto, ki bi vse to omogočala. Poleg tega bi pa bila še primerno nizka, da večini ne bi delala posebnih težav. Izjeme so se pa vedno in bi se tudi tukaj upoštevale.

Sicer pa tu samo nakazujem eno od možnih poti, ki naj bi vodile k izpopolnjevanju naših šol — ki so naša odlika in jamstvo našega obstoja v tujini.

Revščina

v latinski Ameriki

AVGUST HORVAT

Revščina

Revščina je stanje, za katero je značilno veliko pomanjkanje tvarnih dobrin (Slovar slovenskega knjižnega jezika). Poleg stvarne pa obstaja tudi duševna revščina, toda ta zapis se bo dotaknil samo vprašanja stvarne revščine. Kljub velikemu tehničnemu napredku in obilici tvarnih dobrin, tudi za prehrano, polovica svetovnega prebivalstva strada, nekateri trdijo, da je kar 90 odstotkov podhranjenega. Poleg te stvarne revščine je duševna revščina še bolj razširjena. Pri tem pa se postavi vprašanje, ali je stvarna revščina vzrok duševne ali pa obratno. Naj bo kakorkoli, obe sta med seboj tesno povezani. Tvarna revščina je bila in je še prisotna skozi zgodovino človeštva, vendar je vedno niso občutili enako. Odvisno je od kulturnega in stvarnega napredka prizadetih ter pogojev življenja v okolju, v katerem živijo. Primitivna plemena, ki živijo v pragozdovih in se hranijo od naravnih sadežev, ribolova in lova divjačine ter živijo v kolibah ali pa so nomadi, se ne čutijo reveže niti v tvarnem duševnem pogledu, dokler ne pridejo v stik z zavojevalci njihove lastnine, po naše s civilizirano družbo in njenim pogosto razkošnim življenjem. Ko se je leta 1942 Krištof Kolumb izkrcał na otočju Srednje Amerike, je ob povratku poročal španskim kraljem. V tem poročilu je zelo važen odlomek, v katerem omenja, da so mu prišli nasproti izredno revni domačini, a kljub revščini so bili darežljivi in ga obdarovali. Ne omenja pa, da bi jim on ali njegova posadka to darežljivost povrnili. To pove, da se domačini, ki so ga obdarovali, niso čutili reveže, ampak so bili zadovoljni z življenjskimi pogoji, v katerih so se nahajali.

Moremo reči, da je v veliki meri iskati vzroke stvarne revščine med primitivnim prebivalstvom v njegovem stiku s civilizacijo belopoltega človeka, zavojevalca, ki jim je kratil in še krati njihove naravne pravice v pridobivanju za življenje potrebnih dobrin, uničeval njihovo civilizacijo in kulturo.

Latinska Amerika

Latinska Amerika je eden izmed najbolj kričečih primerov revščine, ki so jo povzročili zavojevalci. Izvzemši oznanjevalce evangelija, jim nosilci kolonialne oblasti niso priznali niti človeškega dostojanstva. Oropali so jih vsega in krivice še do danes, kljub temu, da so njihovi nasledniki ustanovili samostojne države, niso popravili ter jim dali odgovarjajoče zadoščenje. Poglejmo samo tri primere: Brazilijo, Argentino in Mehiko.

Po uradnih statistikah od 147 milijonov prebivalcev, ki jih šteje Brazilija, jih dobra polovica živi v stalnem pomanjkanju in od teh 32 milijonov hudo strada. To na od države upravljanem ozemlju, kjer vlada pravičen pravni red in civilizacija. Te številke pa ne zajamejo primitivnega prebivalstva v pragozdovih, katerega z napredovanjem in osvajanjem istih sproti uničujejo. Dežela je zelo obširna z velikimi površinami rodovitne zemlje, a ta je v posesti maloštevilnih veleposestnikov. Po sili krivic prilaščeno zemljo prodajajo potrebnim in lačnim po zanje nedostopnih cenah; s svojim zaslužkom niti ne morejo kupiti parcel za skromno stanovanje. Industrijska središča so privabila iz revnih pokrajin množico delovnih rok, ki jim plačujejo mezde za skrajno skromno preživetje. Zato revne barake v okolici industrijskih središč in vele mest, ki so po sili razmer postale bivališča krivično plačanih delavcev. Te se stalno množijo ali naraščajo in v njihovi sredi je leglo kriminalcev, prostitucije, prodajalcev mamil ter mladostnih zločincev in različnih spolnih bolezni.

Pri obravnavanju tega vprašanja ne smemo pozabiti, da v tropikalnem pasu, to velja za vso latinsko Ameriko, ljudje manj delajo zaradi podnebja, v katerem živijo. Odgovorni bi morali preštudirati klimatične pogoje življenja in odgovarjajoče temu tudi izvesti agrarno reformo, kot jim je to priporočil in tudi prosil papež Janez Pavel II. ob obiskih v tej deželi.

Tudi v Argentini, eni izmed boga-

tih dežel latinske Amerike s 33 milijoni, jih 7 milijonov živi v barakah, ki ne zadovoljijo niti osnovnih življenjskih potreb za človeka vredno življenje. Od leta 1980 do 1989 se je število skrajno revnih podvojilo, skupno število pa zvišalo za osemkrat. Nekaj podobnega je tudi v ostalih deželah latinske Amerike.

Že od „pohoda v puščavo“ ob koncu preteklega stoletja je bila dokončno odvzeta indijanskim plemenom vsa rodovitna zemlja in se jih je potisnilo v predgorje Andov in obrobje tropskih nerodovitnih področij. Kljub zahtevam, da jim odvzeto zemljo vrnejo, naletijo na gluha ušesa. Zaradi slabih stanovanjskih in higijenskih razmer jih v poletnih mesecih uničuje kolera. Ob koncu preteklega leta so se tudi zaradi tega v pokrajini Santiago del Estero Indijanci pridružili upornikom in zahtevali svoje pravice.

Upor Indijancev v južni Mehiki v mesecu januarju tega leta je ponoven klic in opozorilo, da revščina in krivice ne morejo trajati v nedogled. Bogati, ki posedujejo poleg industrije skoraj vso rodovitno zemljo, ne smejo več zapirati oči pred revščino, ki jih obdaja, ker bodo s svojo brezbržnostjo in trdosrčnostjo zanetili še večji požar.

Pomanjkanje ljubezni do bližnjega

V sodobnem svetu se ponekod ži-

vali bolj spoštuje in zanje skrbi kot za človeka. V Združenih državah za domače živali, ki služijo razvedrilu in za šport, stane letna prehrana toliko kot za celotno prebivalstvo Brazilije. Pri tem pa človeka pretrese, da v Braziliji priporočajo omejevanje rojstev, v Združenih državah pa nihče ne priporoča, naj imajo manjše število domačih živali. Rešitev je v dejavni ljubezni do bližnjega, v tem se ljudje

razlikujemo od živali, vendar ta ljubezen ne more biti predpisana z dekretom, ampak jo mora iz zavesti dolžnosti prakticirati poedinec in skupnost. Država sama ni pristojna za odpravo družbenih krivic brez sodelovanja in pristanka velike večine državljanov, ker brez tega se podžiga medsebojno sovraštvo, ki prej ali slej vodi v nasilje.

Razstava o Slovencih v Argentini

Razstava v Slovenskem šolskem muzeju

Življenje in delo Slovencev v Argentini po letu 1945 je naslov razstave, ki jo je dr. Janez Arnež, vodja

inštituta Studia Slovenica, pripravil v Šolskem muzeju v Ljubljani (Plečnikov trg 1). Dr. Arnež je zbral in uvozil v Slovenijo mnogo gradiva iz begunskega taboriščnega življenja in iz življenja in dela slovenskih političnih beguncev v Argentini, Ameriki in Kanadi ter drugod po svetu. V Šolskem muzeju, ki ga vodi dr. Andrej Vovko, je dr. Arnež razstavil knjige, brošure, revije, časopise, drobni tisk in nad 400 fotografij, ki predstavljajo versko, kulturno, šolsko, prosvetno in družabno življenje Slovencev v deželi pod Južnim križem. Dokumentarno gradivo priča o idealizmu in požrtvovalnosti, kar je Taras Kermanner imenoval „slovenski čudež v Argentini“. Dr. Arnež je izdal tudi ličen katalog, v katerem je poleg zapisov o življenju in delu Slovencev v Argentini se-znam vseh razstavljenih knjig in drugih tiskovin. Razstava je bila odprta od 7. marca do konca aprila in je zbudila velik odmev. Slovenci v Argentini smo dr. Arnežu za pravi prikaz naših ljudi in naše skupnosti iskreno hvaležni.

6. marca 1994 je bil krščen v Bariločah GORAN MAGISTER, sin Milana in Anice roj. Arnšek.

Umetnostni zgodovinar

MARIJAN MAROLT

JURE VOMBERGAR

Zdi se mi primerno obravnavati Marijana Marolta v sklopu prikazov slovenskih likovnih umetnikov naše emigracije, čeprav sam ni bil umetnik. Bil pa je v naši skupnosti najbolj zavzet pobudnik, organizator in kritik likovne umetnosti. Pomemben je tudi kot pisatelj in sploh vsestranski kulturni delavec.

Po poklicu je bil avokat in umetnostni zgodovinar, eden tolkih slovenskih intelektualcev-humanistov, ki se v argentinski družbi ni mogel uveljaviti, se je pa toliko bolj posvetil kulturnemu delu med Slovenci v emigraciji in soustvarjal t.im. „slovenski čudež“ v Argentini. Domovina ga kot takega še ni primerno ovrednotila.

Kot umetnostni zgodovinar je bil Marolt priznan že v domovini in sicer na polju umetnostne topografije. Znano je njegovo pionirsko raziskovalno delo v rojstnem kraju na Vrhniki, pa tudi v Celju, kjer je dalj časa živel. V mladostnih letih je Marolt pisal pesmi, prozo, slikal akvarele, se ukvarjal z gledališčem, igral, režiral, pisal gledališke kritike, pa tudi ocenjeval literarna dela, predaval, se udeleževal v politiki SLS, zanimal se za arheologijo (rimski Nauportus, Ljubljansko barje). To vsestransko kulturno poznanje in delo je Marolt prenesel v emigracijo. Doma je pustil bogato knjižnico, dragoceno zbirko umetnin, svojo doktorsko dizertacijo.

V begunskih taboriščih je poučeval na gimnaziji umetnostno zgodovino, risanje, nemščino, slovensko zgodovino in zemljepis, pisal v publikacije, bil tolač tujcem.

Ko je prišel v Argentino, je delil usodo slovenskih razumnikov idealistov. V izredno težkih razmerah, v boju za preživetje, je nadaljeval svoje kulturno delo. (Tu je treba izreči prinanje tolkim slovenskim kulturnikom, posebno tistim z družinami, ki so v najbolj mizernih razmerah posvetili življenje slovenstvu, mnogokrat nerazumljeni celo od članov lastnih družin. Delavci, obrtniki, tehniki, profesionalci so se hitro znašli, v teku desetih let si že sezidali hiše in postavili gmotno podlago svojim družinam. Bivši advokati, pisatelji, umetniki pa so plačali krvav davek svojemu idealizmu, mnogokrat v posmeh in prezir uspešnim rojakom. So primeri, ko so otroci slovenskih kulturnih delavcev zamerili slovenski skupnosti, češ da je izrabljala idealizem njihovih staršev in posredno zakrivila družinsko revščino. Odtegnili so se slovenstvu, kdaj celo veri in se utopili v vele mestni masi. Morda so uspeli eko-

nomsko, a mnogo izgubili na človeški ravni. Tudi v tem je tragedija izseljenstva.)

A vrnimo se k Maroltu. V Argentini je ves svoj čas posvetil organiziranju slovenske skupnosti, predvsem na polju kulture. V revijah in časopisih je objavljaj strokovne članke, nekrologe, spomine, ocene publikacij, gledaliških predstav in likovnih razstav. Ko se je ustanovila SKA, je predsedoval likovnemu odseku, nato še zgodovinskemu. Predaval je na mnogih kulturnih večerih: Bil je med ustanovitelji Umetniške šole SKA, kjer je poučeval umetnostno zgodovino. Na slovenski bogoslovni fakulteti v Adroguéju je predaval cerkveno umetnost, na ukrajinski univerzi pa zgodovino slovenske likovne umetnosti. Bil je izvoljen za člana Svobodne znanstvene akademije v Parizu, kjer je nastopil z disertacijo o arh. Plečniku.

Pomembno je Maroltovo prizadevanje, da popularizira likovno umetnost med Slovenci v Argentini in vzbudi zanimanje za slovenske umetnike pod geslom: „V vsako slovensko hišo slovensko umetnino.“ V ta namen je organiziral umetniške loterije v okviru SKA. Z veliko simpatijo je spremljal mlajše umetnike.

Njegove kritike so bolj vzpodbudne kot ocenjevalne, njihov glavni namen je ohranjanje slovenstva v Argentini, dviganje kulturne ravni in spodbujanje ustvarjalnosti. To delo je morda pomembnejše za slovenstvo, kot bi bilo tisto, ki bi ga opravil, če bi ostal v domovini. To bo pač pokazala zgodovina. Vsekakor, Marijan Marolt bo ostal zapisan v naši emigraciji kot eden najpomembnejših mentorjev v kulturnih dejavnostih.

Še nekaj je treba omeniti. Značilno

Marijan Marolt z ženo, gospo Fani, s hčerko Polonco in sinom Primožem.

Dramatik JOŽA VOMBERGAR

MIRIAM JEREB BATAGELJ

Cerkljani niso samo ponosni na dejstvo, da je njihov sofaran pesnik Davorin Jenko, pač pa tudi na to, da je tu doma dramatik Joža Vombregar.

Rodil se je 16. februarja 1902 v Pšenični Polici. Osnovno šolo je obiskoval v Cerkljah na Gorenjskem in v Kamniku, klasično gimnazijo pa v Škofovih zavodih v Št. Vidu nad Ljubljano. Dokončal je tudi študije prava.

Že v prvih gimnazijskih letih je pisal. Bil je urednik lista *Jutranja zarja*, kjer je pisal povesti iz svojega gorenjskega okolja. Tu je izšla tudi njegova igrice *Lajnar*. Pisal je tudi v višješolski list *Domače vaje*. Kot petošolec je napisal igr *Pod Lutrovim jarmom*, kot šestšolec *Je pač tako*, v 7. šoli pa *Daritev*.

Za časa univerzitetnega študija je bil programski referent pri ljubljanski radijski postaji, korektor „Slovenskega doma“ in „Slovenca“, nato pa je postal tiskovni referent pri ljubljanskem magistratu do begunstva.

Leta 1931 je napisal igr *Voda*. Igra je že pri krstni predstavi v Grobljah doživela velik uspeh. Decembra 1932 pa je bila igrana tudi v Narodnem gledališču v Ljubljani. Občinstvo in kritiki so jo hvalili. Avtor je, kot skrben opazovalec življenja na vasi, mogel verodostojno prikazati tematiko z veliko mero finega humora. Delo je dovršeno kot dramska stvaritev, jezik je sočen in klen. Vombregar je pisal na podlagi zgodbe, ko je neki cerkljanski Amerikanelec hotel rojakom zgraditi vodovod, a je zadeva splavala po vodi. Vse življenje je ostal Vombregar zaznamovan s tem delom, saj so ga vsi klicali kar

Voda. Igra je bila uprizorjena že pred vojno v Severni Ameriki in tudi v Argentini, veliko pred njegovim prihodom. (V Argentino je prišel kot begunec po drugi svetovni vojni). Igrana je bila tudi v hrvaškem prevodu in v slovaškem. Na podlagi nemškega pa so celo pripravljali film. Večkrat je bil na buenosaireskih odrih, lansko leto pa so jo (po tolikih letih!) spet naštudirali v Sloveniji in sicer na Studencu pri Domžalah.

Vombregar je pisal v številne slovenske revije in časopise, večinoma pod psevdonimom. Pri radiu je sodeloval 11 let ter je prvi uvedel v Sloveniji *slušno igr*. Napisal je nad 50 tekstov. *Cikel Vesele in žalostne iz življenja Jake Smodlake in njegovih* je pritegnil ogromno poslušalcev. Nekatere njegove radijske igre temeljijo na ljudskih motivih, npr. *Sveti Trije kralji*, *Zakleta Veronika*. Po Colloдию je dramatisiral nadaljevanko *Storžek in njegovo burkasto življenje*. Pripravil je tudi dva večera satiričnih prizorov *Pod drobnogledom*. V zborniku *Ob kresu* (1937) sta izšli njegovi radijski enodejanki *Čudo kresne noči* in *Sveta brata Ciril in Metod*.

Bil je med organizatorji založbe *Drama* in sourednik istoimenskega časopisa, kamor je pisal o igranju in o ljudskem odru.

Vrnitev, ljudska igra, tragedija

(1932), je tudi doživela mnogo uprizoritev. Iz leta 1934 pa je satirična vesele igr *Zlato tele*, ki je že tudi bila igrana v Buenos Airesu.

Taboriščne drame *Tabor brazzpravnih* ni dokončal. Delno je izšla v Mohorjevi knjižici *N'mav čez izaro* leta 1950. Je soavtor drame *Napad* (skupaj z N. Jeločnikom), ki uprizarja bratomornost revolucije. Je pa tudi pisec celovečerne drame *Martin Krpan*, ki je tudi žela mnogo uspehov.

Vombregar je bil nadarjen dramatik. Prenekatero veselo urico smo prebili ob njegovih uprizorjenih tekstih. Mnogo smeha, pa tudi globokih ugotovitev o lastnem početju nam je privabil s svojimi deli.

Vombregarjeva „Voda“ na Studencu pri Domžalah 1. 1993

zaslovenske intelektualce v emigraciji je njihova ljubezen do rojstnega kraja, o čemer so veliko pisali: kot Debeljak o Škofji Loki, Kociper in Krivec o Slovenskih goricah, tako Marolt o rodni Vrhniki. Knjigi „Zori, noč vesela“ in življenjepisna povest slikarju Jožetu Petkovšku razodevata njegovo globoko poznanje bližnje in daljne zgodovine Vrhnike ter ljubezen do njenih prebivalcev. Kako perversno zvenijo očitanja „izdajalstva“ tem velikim rodoljubom, ne samo v času boljše vizma (kar je njim lahko samo v ponos), ampak še zdaj, v demokratični (?) Sloveniji. Razboljševičenje se ni opravilo, najnovejše šolske knjige še vedno ponavljajo petdesetletna sramotjenja in laži. Do kdaj?

Umrli je 20. oktobra 1980 v Buenos Airesu.

VODA (odlomek)

Kne: Bom pa jaz povedal. To se pravi — če že postavljamo spomenik, postavimo takega, da bo imel kak pomen! Ne kar tja v en dan! Čemu konja in meč — saj ni vojak! Jaz sem bil pred leti v Gradcu. Tam stoji na nekem kraju visok kamen; iz njega zija levja glava, spodaj je pa ribnik, poln rib. Bilo bi kaj imenitno, če bi tudi mi kaj takega postavili. Seveda, namesto levje glave naj bi bila glava tega Amerikanca — to bi se reklo, da je voda, kakor je tudi res, pritekla iz njegove glave.

Nekateri: To bi ne bilo napak.

Drugi: (niso zadovoljni).

Hribarica: Kako misliš? Da bi mu iz ust —?

Kne: No, kajpak!

Hribarica: Moj Bog, da si le moreš kaj takega izmisliti! Kakor da bi mu —. Da se mi bo vzdignilo, če ga bom videla! Kdo pa bo pil tako vodo?

Robas: Če se vzame, je še najbolje, kar pravi Jeran. Spomenik naj bo tak, kot je Prešernov — pa brez ženske! Takole na kamnu naj stoji, v rokah pa naj drži korec, iz katerega naj teče voda. Iz korca bi pili ljudje, iz korita pa živina. To bi imelo tudi gospodarski pomen.

12. marca je bil krščen v cerkvi „Señor de los Milagros“ v Moronu TOMAŽ DANIEL KOSTELEČ, sin Toneta in Marije Terezke roj. Repovž.

Knjiga o dveh škofih Slovincih

ALOJZIJ GERŽINIČ

Izšli sta knjigi* o Janezu Frančišku Gnidovcu in o Antonu Vovku. O Gnidovcu je iz naše emigracije izšel življenjepis že pred 21 leti. Zanj je poslal „najobširnejše, dragoceno novo gradivo“ msgr. Turk. Kot upokojeni belgrajski nadškof je zdaj napisal omenjeno delo. Velika večina knjige obravnava leta (1924-1939), ko je Gnidovec deloval kot škofski škof in mu bil Turk od mašniškega posvečenja (8.VII.34) do škofove smrti zvest sodelavec. O tej dobi spopolnjuje Gnidovčevo buenosairesko biografijo predvsem z zgodovinskimi podatki, z opisovanjem razmer, z delovanjem in ravnanjem albanskih duhovnikov, z nasiljem oblasti in velikosrbskega fanatizma. Posebno ceno dajo knjigi zelo številne fotografije.

Pisec se spominja: „Sodeloval (sem) z njim v župniji in na ordinariatu. Tako sem iz neposredne bližine vsak dan opazoval njegovo življenje in delo, ki je bilo vedno usmerjeno Bogu v slavo in za reševanje duš. Gledal sem tudi njegovo dozorevanje za nebeško kraljestvo, saj je moral skozi veliko trpljenje in preskušnje, skozi prave vice.“ (5)

V tem sta si škofa trpina Janez in Anton silovito blizu. V Ceglarjevi knjigi najdemo na str. 187 tole trditve škofa Leniča: „Vovk je med slovenskimi škofi največ trpel, duševno in fizično. Rožman

Ludovik Ceglar

NADŠKOF VOVK

IN NJEGOVI ČAS 1900-1963

je trpel duševno, ne pa fizično.“ Drobeč: „Škofa so klicali na zasliševanje do trikrat na mesec.“ Največkrat so ga vodili v Tacen. Ponj so prihajali po 19. uri. „Vračal se je od dveh do petih zjutraj do smrti izmučen. Padel je na stol in potožil: „Ne morem povedati, koliko mene mučijo.“ (188) Drug „drobeč“: večurno sramotenje in smrtno nevarni zažig na novomeškem kolodvoru. Gnusno početje tistih možakarjev je izraz tega, kar je komunizem naredil iz tisočev slovenskih ljudi. Ceglarjeva knjiga prikazuje Vovkovo življenje in njegov čas prav do tega dogodka 20. januarja 1952. Posebno pomembno je gradivo, ki ga je avtor zbral o preganjanju vere in Cerkve po komunistični zasedbi Slovenije. Pomembno je tudi, da je Ceglar ovrgel ponavljajoče se trditve, da je kanonik Vovk držal s partizani in celo podpiral režim.

Zdaj pa še nova vzporednica z Gnidovcem: Prošt Kimovec je na počitnicah v Avstriji pripovedoval o novomeškem dogodku — Kimovec je Vovka spremljal — o vodenju strašno preskušene škofa ter sklenil z besedami: „Jaz imam od tedaj našega škofa za svetnika.“ (260)

Naj prispevam tole spopolnilo: Knjiga o zvestobi slovenskega naroda do Cerkve in Sv. stolice, ki jo avtor omenja na str. 137 in 304 in jo je pozneje prevedel dr. Alojzij Kukovič, je tale: La fedeltà del popolo sloveno alla Chiesa e Santa Sede. Napisal jo je Francé Dolinar in je izšla v obširnejšem delu La Chieesa del silenzio guarda a Roma, Rim 1955.

Dr. Janež - Utrinek božje dobrote

STANKO JEREBIČ

Pod tem naslovom je Tone Ciglar pripravil kratek življenjepis o prvem slovenskem laičnem misijonarju-kirurgu. Knjigo je sredi lanskega leta izdal sa-lazijanski katehetski center Knjižice, na 96 straneh.

Ne bi mogli trditi, da sta nam življenje in delo doktorja Janeža neznana. Saj smo že prva leta našega bivanja v Argentini uspešno sodelovali pri Lenčovi akciji za nakup rentgenskega aparata za Janežovo bolnišnico. Kdor je prebiral Katoliške misijone, je sem ter tja naletel na komentarje o kirurgovem delu. Pisali so jih v glavnem drugi, kajti Janež je le nerad govoril o sebi. Naš misijonar se je namreč odlikoval po iskreni in globoki ponižnosti. Zato odkrivamo v Ciglarjevi knjižici kopico novih podatkov o Janeževem življenju in delu, osvetljenih s presenetljivimi pričevanji in lepimi fotografijami.

Štiriindvajsetletni zdravnik se je doktor Janež z vso dušo posvetil svojemu poklicu v ljubljanski bolnišnici. Kot toliko drugih, ki so zaradi svojega praktičnega katoličanstva in dela za narod bili vpisani na likvidacijski seznam rdečih hlapcev, se je umaknil 1945. leta na Koroško, od koder je bil tudi vrnjen. Ko je v Pliberku odskočil in se srečno skril v ržnem polju, je ob čakanju noči dozorel v njem sklep, da bo vse svoje znanje in življenje posvetil misijonom. Posrečilo se mu je priti v Rim, kjer je monsignorju Kerecu obljubil, da se poda k njemu na Kitajsko. Na to pot se je pripravil v Argentini, kjer je maja 1948 stopil na ladjo, ki ga je popeljala v Šanghaj.

Tu je naš misijonar štiri leta zelo uspešno vodil Kerečevo bolnišnico v Čaotungu. A ponovno se je srečal z rdečimi „osvoboditelji“, ki so ga izgnali skupaj z drugimi misijonarji. To je bila dr. Janeževa zadnja vožnja. Vse svoje življenje se ni prekamnil iz Lotunga, svoje nove postojanke, ne na obisk domovine, ne na kakršnekolik počitnice.

Ves svoj čas je dr. Janež posvetil samo bolnikom, ki jih je resnično ljubil. Trdil je, da imajo le-ti vedno prav in jim je treba biti stalno na voljo. Kot je bil on do njih prijazen in brezmejno ustrežljiv, tako

je to nepopustljivo zahteval tudi od svojih sodelavcev. Zato večkrat pri njih ni vzbujal simpatij, a spoštovali so ga in občudovali. Saj ni garal iz želje po dohodkih, tudi ne zavoljo kakšnih redovniških obljub, še manj za pridobitev časti in slave. Leta 1963 je dobil državno odlikovanje, šest let kasneje še papeževu, a o tem ni maral govoriti. Sestanek v bližnjem mestu z materjo Terezijo je odklonil, ker bi s tem prikrajšal paciente za preveč časa...

Janeževa gonilna sila je bila njegova srčna dobrot, njegova ljubezen do pomoči potrebnih, njegova globoka vera. Tako je dosegel, da je iz skromnega začetnega prostora z dvanaestimi posteljami imel Lotung ob njegovi smrti bolnišnico s šeststo posteljami. On ni vse to le vodil, temveč je bil tudi prvi in najuspešnejši garač, saj se je število njegovih kirurgičnih posegov v teh letih približalo stotisočim. Kako je to zmožni in tega okoliščine, Ciglar prikupno opisuje z besedami Janeževih sodelavcev in misijonarjev, sem ter tja pa tudi s kakšnim pismom sicer molčečega Kristusovega vojaka. Ob priliki je omenil misijonarju Majcnu: „Rad bi, da bi se zrušil in umrl v operacijski sobi. Hočem delati do konca in med delom bi naredil tisti veliki korak z zemlje v večnost.“

Doktor Janež je bil zaveden član majhnega naroda, vnet molilec rožnega venca ter poosebljena ponižnost, zato ni pričakoval, da bi kakšen filmski producent hotel ovekovečiti njegov lik na celuloidu. Pa saj on bi si tega niti ne želel, ker je vse svoje sile stavil na voljo revnim in zdravja potrebnim le z vidika večnosti, kjer zdaj uživa plačilo za svoje gigantsko delo v Gospodovem vinogradu.

CERKEV IN PRESAJANJE ORGANOV

Pismo kardinala Fiorenza Angelinija slovenskim zdravnikom in javnosti

Med razvojnimi dosežki v znanosti ima presajanje organov poseben pomen. Za bolnike, ki so že obsojeni na težko invalidnost in skorajšno smrt, pomeni presajanje organov povsem nov način zdravljenja. Izraz presajanje organov je zelo splošen. Zaozbojame tri glavne elemente, ki se med seboj razlikujejo:

1. Podaritev organa. Organ podari živ človek bolniku, ki organ potrebuje, največkrat pa je organ umrle osebe podarjen naključnemu bolniku.

2. Odvzem organa — eksplantacija pomeni postopek, ko se organ odvzame telesu.

3. Presaditev organa — transplantacija pomeni postopek, ko se organ presadi ali transplantira v drugo — bolnikovo telo.

Odvzem in presaditev organa sta dva vidika, ki zadevata znanost samo. Potrebno je ugotoviti, do kakšne mere darovanje organa zmanjša telesno in duševno celovitost darovalca, in se prepričati, ali morda ne ogroža njegovega.

Ce je organ odvzet iz telesa umrle osebe, mora znanost ugotoviti, kdaj je nastopila smrt darovalca. Glede na kratek čas, ki lahko preteče med smrtjo darovalca in odvzemom ter uporabo njegovega organa, je razumljivo, da so se okoli časa smrti med strokovnjaki v preteklosti in tudi še sedaj kresala mnenja. Včasih se je pojavljala negotovost. Danes so si edini, da nastopi smrt v trenutku, ko se ugotovi popolna in nepovratna izguba sposobnosti človeškega organizma, da avtonomno vzdržuje svojo lastno funkcionalno enoto (življenje).

Iz etičnega stališča — a pravzaprav naslanjač se na sam deontološki kodeks zdravstvenih delavcev — velja, da posegi presajanja organov ne smejo služiti trgo-vanju. Čeprav imajo ti posegi svojo ceno, mora biti denarni problem podrejen končnemu cilju: **promociji in zaščiti življenja.** Posegi ne smejo biti v nasprotju z dolžnim spoštovanjem do darovalca, niti ne smejo biti v nasprotju z življenjem osebe, ki darovani organ prejme.

Kar zadeva danes tveganje pri samem postopku transplantacije, je naloga znanosti, da ugotovi obseg tega tveganja za prejemnika novega organa. Pri obeh gornjih predpostavkah, torej pri zaščiti daroval-

* Msgr. Alojzij Turk, Škof Janez Gnidovec, blagovestnik škopske škofije. Mohorjeva družba, Celje 1992. 212 strani, številne fotografije, zemljevid. Ludovik Ceglar, Nadškof Vovk in njegov čas 1900-1963. I. del. Mohorjeva založba, Celovec, Ljubljana, Dunaj 1993. Uredila B. in H. Petrič. 323 strani, fotografije.

ca in zaščiti prejemnika, je moralna sodba izključno naravnana na utrjevanje spoštovanja omenjenih pogojev. Pogoji fizične in psihične integritete prejemnika veljajo tudi za ksenotransplantacijo ali pa presaditev organov iz živalskega organizma.

Povsem drugačen je problem **podaritve organa**. Je tipično etičen v svoji razsežnosti in aplikaciji. Ta etični vidik je postal še bolj očiten, predvsem s svojim pozitivnim predznakom, odkar je medicina presajanja dosegla tako zanesljive in učinkovite rezultate.

Pij XII. je italijanskemu društvu darovalcev roženice in zdravnikom okulistom ter sodnim zdravnikom govoril dne 14. 5. 1956 (Angelini, Rim 1960, str. 460, 461). Med razpravo o tem, ali sme darovalec zahtevati ali prejeti odškodnino za darovano roženico, meni: „Bilo bi pretirano, če bi trdili, da je nemoralen kakršenkoli zahtev, da plačilo ali sprejem plačila. Hvalevredno pa je, če darovalec odkloni plačilo, in ni vedno zgrešeno, če plačilo sprejme. Podoben primer najdemo pri krvodajalstvu.“

V isti knjigi najdemo papeževo drugo mnenje: „Ne bi mogli reči, da je vsaka presaditev tkiva, ki je biološko možna med posamezniki različne vrste, vredna obso-
dne, toda še manj je res, da biološko

možna presaditev ne bi mogla izzvati ugovora in biti prepovedana. Razločevati je treba od primera do primera in ugotoviti, za katero tkivo ali organ gre.“

Cepprav nekatere oblike izsaditve in presaditve niso novost, na primer transfuzija krvi ali nekateri posegi v ortopedijo, je medicina transplantacije novejša, celo sodobna.

Danes so presaditve, z izjemo nekaterih najnovejših poskusov postale učinkovite in zanesljivi terapevtski poseg. Do poskusnih presaditev je potrebno ohraniti etično distanco do dokončnega zaključka in očne eksperimentov. Pred desetletjem še ni bilo tako.

Posredovanje cerkvenega učiteljstva v tej zadevi se začne s Pijem XII., ki je govoril o presajanju roženice. Njegove misli so bile usmerjene predvsem v zakonitost ali nezakonitost postopka. Danes se Cerkev ne omejuje na določanje, kaj je zakonito in kaj ne, **marveč bdi nad osnovno moralno vsebino darovanja organov**. Dozorelo je stališče, ki spodbuja podaritev organa.

Upoštevač varnost presajanja, ugotavljamo: Cerkev načelno podpira podarjanje organov. Papež Pavel Janez II. je to stališče jasno izrazil. Leta 1984 je v pozdravu krvodajalcem in darovalcem organov poudaril: „Pri darovanju krvi ali organa

imate vedno v mislih človeško in religiozno razsežnost. Naj bo vaš dar bratom, ki ga potrebujejo, kot dar Gospodu, ki se je istovetil z vsemi trpečimi zaradi bolezni, nesreč na cesti ali nezgod pri delu. Naj bo dar Gospodu, ki je v svojem velikem trpljenju daroval samega sebe za naše odrešenje.“

Papež je leta 1990 postavil ljudem za zgled darovalca organov don Carla Gnocchija in jih povabil, naj se velikodušno odzovejo naraščajočemu povpraševanju po organih za presaditev.

Če preidemo iz tega načelnega razlaganja na podrobnosti, moramo izpeljati dva zaključka:

- Cerkev podpira znanost in jo spodbuja k izpolnjevanju teh-

nike in varnosti presajanja.

- Spodbuja kulturo darovanja, ki je skladna s kulturo življenja in z načelom solidarnosti.

Spoštovanje načela solidarnosti in darovanja ne nasprotuje dolžnosti varovanja lastne telesne in duševne celovitosti, niti pojmovanju življenja, po katerem smo le skrbniki in uživalci svojega telesa, nikakor pa njegovi gospodarji.

Problem razpolaganja z lastnimi organi je bolj zapleten pri izsaditvi iz živega telesa. Pri darovanju organov iz umrle osebe je nujna izrečna že prej dana privolitev darovalca ali privolitev sorodnikov. V primeru hude potrebe organov se sorodniki lahko odločijo tudi nasprotno z ugovori, ki jih je prizadeti za življenje izrazil.

Problem kulture darovanja organov se tako pokaže v vsej svoji razsežnosti. Mnogovrstni so vzroki, ki dokaj pogosto vodijo svoje k odločitvi, da odklonijo, da bi organi umrlega svojca služili za presaditev. Vzroki so psihološki, tudi verski.

Janez Pavel II. je na mednarodnem simpoziju v Rimu 7. maja 1990 govoril o presajanju organov: „Korist, ki izhaja iz napredka pri presajanju organov, je naprej odvisna od razpoložljivosti organov. V mnogih primerih teh organov ni na voljo, kadar jih potrebujejo. Vedno več ljudi čaka, večkrat zaman, na organ, ki bi jim vrnil upanje in življenje. Takšno zdravljenje je odvisno tudi od stroškov. Nekateri bolniki jih ne zmorejo, tako postane čakanje na presaditev prava mōra. Težave so tudi na organizacijski in čustveni ravni. Nobena rešitev ne bo mogoča brez obnovljenega čuta človeške solidarnosti, rojene iz ljubezni. Le ta zmora moške in ženske pripraviti do velikih žrtev za blagor drugih.“ Govor je izšel 21. 4. 1991 v Dokumentu združenja italijanskih katoliških zdravnikov.

Med ljudmi je še vedno čutilni odpor do misli, da bi izrazili pripravljenost prepustiti svoje organe za presaditev, zato tolikšno nesorazmerje med povpraševanjem po organih in razpoložljivostjo le teh.

Medtem, ko je zaželeno, da zakonodaja določi na enoten način in na mednarodni ravni vse potrebne normative za medicino presajanja, morajo kristjani razumeti ta izredni dosežek znanosti kot povabilo k večji radodarnosti. Cerkev lahko samo priporoča kulturo darovanja organov.

Rad bi končal z mislijo, ki lahko služi za podlago tej zapleteni in plemeniti vsebini. Vera, ki ima za ustanovitelja Kristusa, človeka in Boga, ki se za odrešenje človeštva ni branil kot Bog prevzeti človeško naravo, lahko gleda na podaritev organov za ohranjanje življenja trpečih bratov samo kot na dejanje največje ljubezni. Ko je Bog prevzel človeško naravo, je s tem tako rekoč izvršil presaditev božanskega v človeško. **Darovanje organov bratom v trpljenju in potrebnim pomoči je izraz največjega usmiljenja.** Tako postane ta etična razsežnost nadvse pozitivna in nas pridruži v sam načrt odrešenja in zveličanja.

Detajl spominske plošče, odkrite 12. septembra 1993 pri Fari na Blokah.

Ivan Hribovšek: HIMNA VEČERU

Izbrane pesmi, Mohorjeva družba, Celje, 1993

VINKO RODE

Pred 55 leti je mlad fantič izdal rokopisno zbirko „Pesnice“ in jo posvetil „čudoviti prijateljici Anici Resman v spomin in zahvalo. V Radovljici, 20. avgusta 1939. Ivan Hribovšek.“ Tisto poletje je namreč Ivan prebil z Resmanovimi v njihovi planinski koči na Jelovici. Tam je spoznal Anico, in to je bil važen mejnik v njegovem življenju, saj je to prijateljstvo gojil do konca.

Ivan je takrat končal peto gimnazijo v Škofovih zavodih. Objavljal je v zavodskih Domačih vajah. Nekaj tudi v Mentorju, a Anica ni nič vedela o tem. In, pravi Pibernik, tako je postavil Resmanovo pred težko vprašanje, posebno še, ko jo v spremnem pismu prosi, naj mu odgovori, kaj misli o njegovih „pesmicah“.

Vsekakor je pred nami nov primer Julije ali Beatrice ali Dulcineje. Zgodaj dozoreli ali pesnik je ob njej našel moč in zagon, da je zbral svoje pesmi in jih posvetil svoji vzvišeni ljubezni, prav kot je don Kihot posvečal svoja junaštva Dulcineji. In Anica jih je skrbno hranila in jih v resnici rešila pred vojno in povojno viхро.

Maja 1944, v negotovosti vsesplošnega nasilja, je Hribovšek pripravil drugo rokopisno zbirko, „Pesmi Marjana Gostiše“, in jo tudi zaupal Anici v varstvo. Takrat je študiral na Dunaju, a je že dobil vpoklic za v nemško vojsko. Te se je rešil z vstopom k domobrancem.

Kako sta omenjeni zbirki prišli v javnost? Kar po neverjetni poti, a edino možni. Ko je bila doma svobodna beseda utišana in ves protikomunistični tabor zamočan, je na drugem koncu sveta zagorela bakla upanja in luč svobodne besede. Semkaj, v Buenos Aires, k pesnikovi sestri Pavli por. Kremžar je našla pot pesem Ivana Hribovška, in v sklopu SKA jo je izdal Tine Debeljak leta 1956. S tem je bil pesnik rešen tudi kulturne smrti, potem ko je moral tako mlad umreti z vrnjenimi domobranci.

Ko je Debeljak dobil v roke — sam pripoveduje — in je listal te majhne, majhne lističe, je vzkliznil: „Pa saj to ni petošolska pubertetna poezija, to je umetnost, tu je pesnik. Tako mlad, pa tako zrel...“

Zdaj se je tudi domovina oddolžila zamočanemu pesniku s knjigo Himna večeru. Pesmi je izbral in spremno študijo napisal France Pibernik. To je naslovil Vrnitev iz tišine, vsebuje pa tudi dokumente, pričevanja in zapise o pesniku, tako da je šudija obširnejša kot izbor pesmi: je zares izčrpana, pa tudi objektivna in po moji sodbi odlična. Kot je odlična tudi izdaja: oprema, fotografije, tisk (niti ene napake nisem našel).

Kar zelo preseneča pri Hribovšku, je njegova razumska in pesniška zgodnja zrelost. Ob prvi zbirki v pismu zaupa Anici: „Jaz sem sicer šele 16-leten fant, pa me že razjeda misel, kakšen naj bo moj poklic, včasih do obupa...“ Naravna nadarjenost more razložiti njegov izreden čut za besedno stvaritev, čut za rimo, za kadenco, za poetično bistvo. A tako prodorno gledanje na življenje in na svet je sad trdega dela: študija, razmišljanja, branja, pa tudi globokih eksistenčnih pretresov.

Debeljak ugotavlja o njegovi poeziji, „da smo v območju izrazito poekspresionističnega slikanja pokrajine, ki je bilo, pod vplivom Kocbekove Zemlje, najmodernejši tok tiste dobe... To je vrnitev k predmetom... k njim metafizičnim realnostim...“ (Pesem naj zapoje, XIV, XV.)

Eno leto za tem, kot 17-letnik je bil Ivan na študijskih dnevih na Trški gori, vodil jih je Kocbek. Tam je nastopil s predavanjem opoetiki „Pesniška videnja“, ki je po mnenju Pibernika „najpomembnejši Hribovškov teoretični sestavek o poeziji — in vsebuje mnoge sestavine njegove nastajajoče poetike“ (str. 123). Trdi, da se je tedaj Hribovšek razvijal v izrazito refleksivnega, racionalnega pesnika.

Sam bi dodal, da je Hribovšek posebno v svojem zadnjem obdobju pretresljivo tematiziral tedanje eksistencialistične ideje, kot so čas, njegova neispolnjenost („Ura“ kar trikrat), naša ujetost, zapuščena, izničenje in smrt. Vse to peha življenje v tesnobno stanje in pušča v nas neko tragično počutje. Bil je na robu obupa. Tudi on bi lahko imenoval svojo zadnji ciklus pesmi „sonetje nesreče“. Ker, „kdor tebe sanja, sanja svojo smrt, / lepota...“ Njegova življenjsko-ljubezenska kriza je sovpadala z vojnimi in revolucionarnimi grozotami. A on ni mogel drugače, kot da je sanjal lepoto in sanjal svojo minljivost, svojo krhkost. Tako si je usodil svojo usodo, izsanjal svojo smrt, grozno, strašno, nečloveško, krivično. Prav kot jo je tolikokrat slutil in izpovedal. To „stopnjevanje v smrt“ (Pibernik) je kot odmev Heideggrovega Zum-Tode-sein, bivati-za-smrt; povsod je prisotna: kot slutnja, kot prošnja, kot fantazija, kot nevesta, kot rešitev.

Njegova ljubezen do Anice Resman je bila sprva neznansko boječa (vikal jo je), platonsko idealna in bratsko čista (govori ji tudi kot sestrici). Nato se je zapletla, in ko je v njem dogorela do prave zaljubljenosti, je moral vzeti na znanje, da ima Anica drugega fanta. Vendar je bila do njega lojalna — prav v smislu prijateljstva, kot ji ga je on ponujal: globokega duhovnega prijateljstva med fantom in dekletom.

Nedvomno je tudi dojemala moč njegove poezije in torej slutila lastno pomembnost v njegovem ustvarjanju.

Ambivalentnost svoje nesrečne ljubezni je tudi pesniško večkrat izrazil, takole npr. v Šepetanju: „Ko v mrak se zmučena zavest gubi / in mi nobena stvar več ne ostane, / kot čudežne lepote nepoznane / sijaj in žrtvenik mi siješ ti.“ Ali malo prej prav po prešernovsko: „Poznaš nemir, ki s srcem se igra?“ Ljubezen kot čudežno lepa, a tudi kot žrtvenik. Tudi on je „dolgo upal in se bal“, prav do konca se je oklepal tega nadčutnega prijateljstva; ali po Piberniku: „še vedno se je slepil s svojim zidealiziranim ljubezenskim nagnjenjem do Resmanove.“ Piše ji namreč: „Da si prijateljica še komu drugemu ko meni, vendar ni nič takega...“ (str. 174)

Ta čustvena razklanost in pa obupni zgodovinski trenutki, vse to je pripomoglo, da se je začel majati njegov nazorski svet, njegova idealistično-načelnostno nadgradba. Jeseni leta 1943 piše Anici: „Kadar se začne podirati, je vse v nevarnosti. Moj življenjski nazor ni bil življenjski, bil je priučen in prifantaziran. Nisem si ga gradil iz izkušenj... Morda se je bati, da ostanem v razvalinah...“ In malo naprej, že bolj samozavestno: „Da se je podrla moja dolgo zidana stavba, me ne more motiti, celo radosti me, kajti samo pri filistrih se nič ne podre.“ (191) In končno, da bi jo pomiril: „Se bojiš, ... da se celo odtujujem krščanstvu? Naj te ne bo strah...“

Kako je pesnik prebredel svojo eksistencialno krizo? V pesmih tega ni moč zaslediti, razen morda ko pravi v Prometeju: „Zdaj rastem iz skale, iz žive skale.“ A v zadnjih pismih Resmanovi (iz postojanke na Brezjah in v Kamni Gorici, marca in aprila 1945) je nekaj izpovedi o tem. Navedel jih bom dobesedno.

„Saj vendar nisem noben pesimist! Le

Slovenski mučenec LOJZE GROZDE

ANTON STRLE

XI. Marijaniščnik

Na Marijanišče, v katerem je stanoval, se je Lojze zelo navezal. Tu se je dobro počutil in našel nekak drugi dom — saj pravega doma pravzaprav ni poznal — čeprav je jasno, da pač noben zavod ne more docela nadomestiti tople in priske domačnosti družinskega življenja. S hišo se je bil tako zrastel, da ga tudi večkratno prigovarjanje nekaterih zunanjih sošolcev, naj zapusti Marijanišče, češ da bo zunaj za delo pri apostolatu Katoliške akcije področje večje, ni moglo omajati. „Ostal bom v Marijanišču vso gimnazijo; saj tudi v zavodu lahko veliko napravim,“ je pripovedoval.

Nekoč pa je bil vendar pripravljen zapustiti Marijanišče. Po šesti šoli je prišel h gospe, ki ga je podpirala vsa gimnazijska leta, in boječe dejal: „Drugó leto bi šel rad stanovat drugam.“

Kaj ga je nagnilo k tej želji? Nadarjen in po srcu dober sošolec, doma iz krščanske družine, je bil v nevarnosti, da popolnoma zaide pod vpliv nekega marksista in se za vselej izgubi. Lojze se je z njim že dotle zelo veliko trudil; nazadnje je spoznal, da vse to le nima pravega uspeha. Napravil je načrt, da bi si najel s tovarišem skupno stanovanje in ga tako učinkovito obvaroval slabe družbe in škodljivega beriva ter pridobil tudi za člana Katoliške akcije.

„Ali veš, Lojze, kakšen križev pot sem prehodila, da sem te spravila pod streho?“ je ugovarjala gospa. „Počakaj še dve leti. Boš pa potem pridneje delal zunaj...“ Naštevala mu je še druge dobre strani zavoda in težave, če bi ga zapustil. Lojze ni črnil niti besedice. Videlo pa se je, da

se bori v njegovem srcu navezanost na zavod in gorečnost za apostolsko delo.

Grozde je rad odkrito in hvaležno priznal, da je od zavoda v duhovnem in telesnem oziru prejel mnogo dobrega. Tu je našel zdravo versko ozračje, ki more že samo po sebi vplivati na mladega človeka, če se mu le zavestno ne upira. Zavod mu je v veliki meri pomagal k umski in srčni omiki in mu dal mnogo vzpodbude in priložnosti za globlje versko in krepostno življenje. Prav kot član Katoliške akcije, ki je bila po njegovem pripovedovanju za Grozdetovo duhovno rast odločilnega pomena, se je dobrim vplivom zavoda dal oblikovati z vso pripravljenostjo.

Veliko ga je oblikovala tudi hišna knjižnica. — Predstojniki so večkrat poudarjali, kako pomembno je učenje tujih jezikov; saj je to podlaga za študij drugih predmetov. Za Grozdeto je bilo odkritje, ko je v zavodu — menda v četrti šoli — slišal predavanje o moderni liriki, o notrajem ritmu pojmov, predstav in podob. Ob sprejemanju te dotlej neznane modrosti so Lojzeto oči kar žarele. Dijaški nižješolski in višješolski list sta mu omogočala, da se je uril v pisanju in pesnikovanju, na domačem odru pa se je učil javno nastopati. Sploh se mu je v zavodu v marsikaterem pogledu obzorje mnogo bolj širilo, kakor pa bi se mu kjer koli zunaj; tega se je Lojze dobro zavedal. Grozde je po precej razgibani, zanj dokaj nevarni nižješolski dobi, postal izmed vseh gojencev najboljši. Težko če ga je kdo izmed več kot stoglave družine marijaniških dijakov sploh v čem zares dosegal, kaj šele da bi ga prekašal — pa naj bo v pridnosti in vestnosti pri učenju, v urejenosti in točnosti ali pa v pobožnosti in v pravilnem razmerju do predstojnikov, pa

tudi do sogojencev.

Sošolec marijaniščnik, ki je z Lojzetom že osmo leto živel skupaj, je to na kratko izrazil: „Gotovo že deset let Marijanišče ni imelo tako odličnega gojenca in ga tudi ne bo. To je bil pač povsem izreden fant...“

Zgledno je bilo Lojzetovo vedenje do predstojnikov. Zanje se je tudi povsod zavzel, naj bo pri tovariših ali pred kom drugim, in tudi zoper zavod ni dovolil kaj reči. Če je kak sošolec zabavljaj, si bil lahko prepričan, da bo Lojze ugovarjal, če je bil zraven.

„Garnjanje je neumnost,“ je zatrjeval. „Dosedle bi bilo, da bi vsak tak dijak šel iz zavoda. To je samo grda razvada! Godrnja tu, godrnjal bo drugod. Sedaj v malih stvarih, ker je sam majhen, ko bo pa prišel na večje mesto, bo tudi tam zabavljaj in škodoval ne samo sebi, marveč tudi svojemu narodu. Če ni komu kaj prav, naj gre na pristojno mesto in pove, če misli, da bo kaj zaleglo.“ — Nikdar se pred odhodom na počitnice ni pozabil posloviti pri predstojnikih.

Za svoje delo pri Katoliški akciji zunaj zavoda je vedno iskal dovoljenje pri vodstvu in skušal to čim bolje spraviti v sklad s hišnim redom.

toliko me je življenje zbrusilo, da gledam na vse zelo stvarno... Danes sem bolj kot kdajkoli prepričan, da ne živim zaman in brez smisla...“ (27. 3. 45)

„Sicer danes nisem tako brezupen kot nekoč, ker mi življenje samo na sebi ni absolutna dobrina, ampak hočem vedeti in — hvala Bogu — tudi vem, zakaj živim in za kaj bom padel, a za to se imam gotovo najprej zahvaliti Tebi...“ (4. 4. 45)

„...Zavest bom ohranil, da nisem bil umazan kramar in špekulant s krvjo nedolžnih, da nisem bil izdajalec, ki je po mojem najprej tisti, ki laže, da se bori za svobodo, pa mu gre le za oblast in revolucijo.“ In malo naprej v istem pismu. „Optimist sem, kakor še nisem bil, in

samo to si morem želeti, da bi tudi Ti bila deležna nekaj tega veselja in notranje sreče. Ne vem, kako sem pravzaprav do tega prišel.“ (10. 4. 45)

15. aprila je bil ubit iz partizanske zasede Ivanov brat domobranec France, ki je služil na tržiški postojanki. O tem piše 28. 4. Anici: „Ves teden sem še v negotovem razpoloženju, ne da bi kaj dvomil o pravilnosti svoje poti ali o smislu žrtev in smislu bratove žrtve... Zase sem odločen kot prej: rajši častno umreti, častno pasti kot izdati samo za trenutek pošteno in pravično stvar.“ In bolj proti koncu: „Naučil sem se iskreno moliti: Fiat voluntas Tui!“ Smatram, da je to njegova oporoka.

Himna večeru je knjiga, kjer se lepo

dopolnjujeta pesnik in literarni kritik. Izvrstna študija Franceta Pibernika nam pomore do globljega dojetja pesniških sporočil Hribovška. In tako se v bralcu stopnjuje navdušenje in začudenje nad enim in drugim. In tudi osrečujoče spoznanje — ob branju pesmi Paladi, — da je pesnik, kljub tragičnosti svojega časa, vsaj za hip skusil opojnost, ki izvira iz ustvarjanja. Dano mu je bilo zapeti slutnjo lastne izvoljenosti:

*Za trenutek bil sem kakor bog,
za trenutek v sebi sklenjen krog.*

Ta zadnja podoba, kot vemo, je simbol popolnosti, od antike naprej. „V sebi sklenjen krog“, nikjer se ne začne, nikjer se ne neha, je kakor skok iz časa — v polnost.

Glede Lojzetove poslušnosti in natančnosti pri spolnjevanju hišnega reda piše tovariš, ki je prišel v Marijanišče v peti gimnaziji: „Sploh si nisem mogel Lojzeta predstavljati, da bi kršil hišni red ali da bi se upiral predstojnikovim zapovedim. Kar se je drugim študentom zdelo povsem naravno in celo junaško, je bilo pri Lojzetu popolnoma drugače. Če bi on ne ubogal, bi se to zdelo nekako čudno, tragično in komično obenem, ali ne vem, kako bi ta pojav imenoval. Skratka, bilo bi nekaj povsem nenaravnega. — Spominjam se, da ga je nekoč prefekt za neko malenkost grajal; tedaj je vsa učilnica utihnila in vsem je bilo nekako nerodno, le njegovi idejni nasprotniki so se muzali: „No, zdaj ga je začel pa še ta lomiti“.

In kako je Lojze reden in točen. Predstojnik je celo dejal o njem kot šestošolcu: Misli sem, da se bo razvil v izvrstnega pesnika, pa je postal v vsem prav nepesniško urejen. — vsak čas je vedel, kaj naj dela. Zjutraj ga je zvonec kar vrgel iz postelje. Nekaj minut dihalnih vaj, če mogoče od odprtem oknu, potem se je z mrzlo vodo umil do pasu. „Vse to je dobra vaja za okrepitev volje in ne samo za utrditev zdravja,“ je dejal. Po sv. maši za zajtrku je šel redno na vrt, da se s tekanjem okoli igrišča in s telovadbo ne-

koliko razgiblje, potem pa takoj na delo. Med prostim časom je šel vsaj za kake četrt ure zmeraj na dvorišče, tudi pozimi v najhujšem mrazu, ko so se vsi drugi dijaki tiščali okoli peči. Zato pa je bil zmeraj zdrav in pri učenju svež.“

V tej urejenosti se je zdel dijakom naravnost nedosegljiv in nekaterim že kar pretiran. Tovariš pripoveduje: „S sošolcem sva se — ob velikih počitnicah 1942 — sprehajala po dvorišču in obirala druge sošolce. Govorila sva o njihovih dobrih in slabih lastnostih. Na vrsto je prišel tudi Grozde. „Oh, to je pa tako uraden človek,“ mi je dejal tovariš, ki je izraz „uraden“ vedno uporabljal za označevanje urejenosti. „Le poglej ga, kako ti bo zjutraj vselej točno vstal; kako točno ob določeni uri bere Tomaža Kempčana ali Tothov Karakter, nato pa premlevala Ušeničnika. Kakšen smisel ima vse to? Jaz bi šel rajši na Golovec štet drevesa, kakor da bi buljil v tistega Ušeničnika in bi gotovo imel več koristi!“

V pultu je Lojze imel čudovit red. Zato je lahko nemudoma sedel k pultu in takoj študiral ali bral, kadar se je vrnil iz šole ali od kod drugod. Tudi v počitnicah je bil vedno s čim zaposlen. Njegov prefekt, ki ga je vodil tri leta, piše med drugim: „O njegovih počitnicah, kar jih je preživel v Ljubljani, bi v glavnem lahko rekli, da pri Grozdetu nisi opazil razlike med počitniško in šolsko dobo. Grozde je delal zmeraj. Nikdar ni lenuharil. Če je bilo delo na vrtu, je delal tam, če ga ni bilo, je posvetil svoj čas zasebnemu študiju ali pa je šel v Alojzijevišče delat za Katoliško akcijo.“

Skupnega življenja v zavodu — navadno je bilo zelo razgibano in polno domačnostnega družinskega ozračja — se je Grozde v vsem udeleževal. Če je bilo treba prirediti kaj na odru, je bil prav gotovo tudi on zraven. Kakšna kmečka vloga se mu je pri igranju prav dobro posrečila. Petja seveda tudi nikdar ni bilo brez njega. Zlasti mnogo iskrenega veselja in smeha so vzbudile prireditve, kadar je ves zavod skupno obhajal kak hišni praznik, npr. god hišnega ravnatelja, Miklavžev dan, god Marije Pomočnice, hišne zavetnice, in podobno.

Tudi kakršne koli druge zabave v zavodu zlepa ni bilo, da bi tudi on ne sodeloval. Kako se je dostikrat iz srca nasmejal — kar po kolennih se je tolkel, ko je kak

tovariš ali pa on sam napravil kako pošteno, posrečeno potegavščino!

Tudi nekaj bojevitiga Iztoka iz nižje šole je v Grozdetu še vedno ostalo prav do konca. Radovanov s petjem in šalo pa navadno tudi ne manjka, kjer je kaj več dijakov skupaj.

Večkrat so nastale hude bitke npr. pri igri med dvema ognjema ali pri odbojki, zlasti kadar se je ena učilnica spoprijela z drugo, boreč se za prvenstvo. Ko so se pozimi ob času južnega snega dijaki udarili s kepami, je včasih šla tudi kakšna šipa. Navadno so pred takimi bitkami zgradili iz snega velike trdnjave, ki so jih potem skušali drug drugemu vzeti. Nekoč so navallili skupaj tako visok hrib snega, da je bilo še ravnatelju v prvem nadstropju pri pisalni mizi nekoliko nerodno, če je se kak navihaneč skobacal na razgledno točko in mu gledal v sobo.

Ko je bil Grozde v peti šoli, so se nekoč vneli prav hudi „spori“ zlasti med prvo in drugo učilnico. Grozde je bil takrat državljani druge učilnice. V prvi učilnici so imeli sedmošolca z imenom Kralj. Kar na lepem so nekoč prišli na dan z zahtevo, da naj ga za svojega kralja prizna tudi druga učilnica, ki naj bi tako s prvo učilnico stopila v „personalno unijo“.

Republikanska druga učilnica je brž sestavila „novo vlado“, v kateri je Grozde dobil za take razburkane čase pač najvažnejše ministrstvo, namreč za vojne zadeve. Spor so skušali poravnati najprej po diplomatski poti, pa ni uspelo. Vlada druge učilnice kljub temu ni klonila. Bojevitimi ministri — najodločnejši je bil Grozde — so sklenili: rajši vojsko, kakor da bi priznali Kralja prve učilnice za vladarja nad seboj in s tem izgubili samostojnost. Prišlo je do „živilske zapore“: višja učilnica ob štirih popoldne tistega dijaka iz druge učilnice, ki je imel nalogo, da prinese za republikansko učilnico kruh, s tovorom ni pustila mimo. Zdaj je bila vojska neizogibna. Na izredni seji je vlada druge učilnice sklenila vojno napoved, katere besedilo je sestavil in napisal minister Grozde. Izročili so jo kar v roke prefektu prve učilnice, ki se je iz srca smejal. Kajpada se je spodobilo, da potegne s svojo učilnico. Razbesnela se je „strašna bitka“, pri katerih so bila ravnila najnevarnejše orožje. Kot general se je Grozde junaško držal. Nekateri vročerkvrneži so v razgretosti meteža šli le predaleč, tako da se je iz kakega nosu pokazalo kaj rdečega. Končno je prefekt, ki je sicer imel rad okoli sebe živahne in vesele fante, moral kar ostro poseči vmes. Toda z odločnim nastopom vojaške vlade si je druga učilnica vendarle svojo samostojnost ohranila.

Tudi ko so l. 1942 marijaniški sedmošolci klasiki — takrat jih je bilo precej — priredili ob koncu šolskega leta od sile slovesen „pogreb blagopokojne“ matematike, je bil Lojze spet pomembne

Grozdetov grob na šentrupertske pokopališču.

Foto: Marijan ŠUSTERŠIČ

„funkcionar“. V prijetnem junijskem večeru, ko se je v Ljubljani začne prižigati luč za lučjo, se je razvijal po marijaniškem dvorišču zanimiv pogrebni sprevod: razpeti dežniki, širokokrajni kmečki klobuki, obrnjene suknje ali suknjiči ali kaj podobnega, na prsih ali za klobukom iz zvezkov izrezane dvojke kakor kaka visoka odlikovanja, ki so jih „junaki“ odnesli iz sdilitih bitk z matematiko — Lojzeto so jo morali posoditi, ker je ni nikoli dobil. Spotoma so prepevali pretresljive „žalostinke“, ki pa so bile v resnici izraz velikega veselja, da si z matematično učenostjo nikoli več v življenju ne bo treba ubijati glave, izraz še posebnega veselja za tiste, ki so se morali tako rekoč z vsemi štirimi otepati cvekov. Ob grobu tam na koncu dvorišča so bile opravljene slovesne „bilje“ in za njimi je največji šalivcec imel „globoko zamišljen“ žalni govor, preden gospa matematika zaspi nezdravno spanje. Potem je ogenj veselo použil matematične zvezke in dvojke.

Lojze je bil tudi spreten šahist, pa tudi športnik, in še kako živahen! Vendar v športu ni nikoli pretiraval; ni mu bil cilj, marveč sredstvo, da je mogel biti za študij in drugo delo vedno čil in da kljub delavnosti, v kateri ga pač ni mogel doseči

noben sošolec, bolezní tako rekoč sploh ni poznal. Nekoč je dejal: „Pravimate: za zdravje smo dolžni skrbeti, da bomo mogli nekoč res kaj napraviti za vzore Katoliške akcije.“

Ko hoče tovariš Lojzeta opisati kot športnika, odkriva na njem tudi druge, prav zanimive poteze.

„Večkrat smo videli Grozdeta,“ tako piše, „kako je dirjal po dvorišču, treniral tek na dolge proge ali pa je igral odbojko. Izvrstno je metal kopje ali skakal v višino. Posebno veselje je imel do boksa. Ako sem stal na dvorišču in me je Grozde opazil, je prav gotovo pridiral k meni in me začel izzivati na 'en boks'. — 'Ej, daj mi mir, kdo se bo pa boksar, če sem pa lačen, da se mi kar tema dela pred očmi!' sem ga zavrnil. — 'Saj, prav zato, da boš pozabil na lakoto. Sicer pa ni tako hudo; jaz bom Bogu zelo hvaležen, dokler bo tako.' — Zagrabila me je takaj jeza, da bi ga najrajši udaril. Da si upa zagovarjati marijaniško hrano — bile so velike počitnice leta 1942, ko je bilo s hrano zaradi vojne, povsod vedno večji križ in ko pri najboljši volji nikjer ni bilo mogoče priskrbeti za doraščajočega človeka zares zadostne hrane — to je pa že preveč! — Toda, da bi ga udaril, tega poguma nisem imel; kajti nisem vedel, kakšen bi bil odziv. Če bi se zaobrnilo, bi mi najbrže slaba predla, kajti Lojze je bil močan in zelo žilav ter nadvse spreten. Če bi mi pa nastavil po Kristusovih besedah še levo lice, bi me za vedno pekla vest, da sem udaril tako nedolžno jagnje... Lojze pa je skakal toliko časa okrog mene, da me je prisilil na boj. 'Saj veš,' mi je rekel, 'sedaj je vojna in se bo treba nekoliko privaditi na tepež.' Dal mi je nekaj takih, da jih še danes čutim, če se spomnim. Če me je po nesreči udaril na nedogovorjen kraj, se mi je takoj opravičil.“

Med prostim časom je Grozde velikokrat prav namenoma izzval kako živahno skupno igro; kajti vedel je, da pose-

Ko še ni pomladi

VLADIMIR KOS

*To je pesem o narcisah v parku
[vsak ne zmore svojih vrtnih gred.]
Nič se ne mudi z obiskom žarku —
vigredi še ni na ples čez led.*

*To je pesem o pogumnih rožah.
Vsaka mrázu se smehlja v oči,
ko z ledenimi jih prsti boža.
Včasih veter pride na obisk.*

*To je pesem, ko srce veselo
jemlje vase goli zimski hrib,
pristanišča dušo zarjavelo,
polno bolj in manj poznanih rib.*

*To je pesem zame. Bo še záte?
Bo, če te besede vodijo
v ulice, umazane in zlate,
ker tekó v nebes Delavnico.*

danje in postajanje, ki se mu večkrat pridruži tudi neko moreče dolgočasje in nezadovoljstvo z vsem, ni dobro ne za duševno ne za telesno zdravje. — Tudi pri zabavi ni pozabil biti apostol. Večkrat je na tihem povabil kakega tovariša: „Vidiš, nič kaj pravo ozračje ni danes med študenti. Moramo prirediti tekmo v odbojki. Daj, povabi še onega!“ In že je bilo takole popoldne po kosilu ali ob štirih ali pa ob poletnih večerih na dvorišču vse živo. Tudi najbolj mirni so se razmajali: pingpong, odbojka, skok v višino in daljavo; treniranje v teku... Vse razgreto in zasoplo. Nihče pa ni opazil, kdo je bil pravzaprav povzročitelj nepričakovanih sprememb.

Tudi na orglice je zaigral, pa skoraj vedno samo narodne; zlasti mu je šla od srca „Hej, Slovenci!“

Takole zvečer je nešteto krat s tovariši kar naprej pel narodne pesmi. Večkrat so priskočili na pomoč tudi prefekti, saj je bil med njimi vedno kak tak, ki je petje ljubil. Zlasti poletj je bilo v mraku na vrtu lepo poslušati. Človek bi ob takih priložnostih skoraj pozabil, da je v mestu in ne na kmetih. Mestni hrup počasi potihne in na njivah poleg vrta se oglasi pesem neutrudnih murmov. Prijeten hlad te obda in lipovo cvetje zadiši. Mesto se nekako razmakne in misliš, da je množica njegovih luči samo zato, da dela prekrasen okvir temu koščku zemlje, na katerem se sedaj počutiš, kakor bi bil na deželi. Tudi nad pošteno narodno ljubezensko pesmijo, da je bila le zares dostojna, se Lojze ni spotikal. Nedostojnih in praznih pa ni trpel. „Tukaj smo se večkrat spri“, pripoveduje sošolec. „Lojze se pri izbiri pesmi ni vdal; hotel je peti vedno po svojem okusu... S svojim 'šlagri' sem vedno propadel.“

V soboto, 29. januarja 1994, sta se v Cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu poročila VERONIKA GRABNAR in OSKAR PREGELJ. Čestitamo!

Iz naše KRONIKE

„Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka“ je začel šolsko leto v soboto 5. marca s sprejemnimi izpiti za 1. letnik, v soboto 12. marca s sejo proforskega zbora, po pravnimi izpiti, vpisovanjem in začetno sveto mašo.

Obnove SKAD-a: 12. marca so visokošolci obnovili Slovensko katoliško akademsko društvo, ki je skozi desetletja povezovalo in oblikovalo naše študente na visokih šolah. Predsednik obnovljenega društva je Jani Dobovšek, tajnica Helena Žužek, blagajničarka Monika Kambič, odborniki pa Miki Arnsšek, Tomaž Žužek in Marjan Vivod.

Slovenske sobotne osnovne šole so začele s poukom v soboto 12. marca, v nedeljo 13. marca pa je bila začetna šolska prireditve za vse šole v Slovenski hiši. Po šolski maši je bila v dvorani otroška igrice Pepelka, odrska priredba pravljice Charlesa Perraulta, v režiji Maksa Borštnika in v izvedbi sedanjih in prejšnjih učencev Rožmanove šole; scena - Toni Pavlič, zvok - Janez Petkovšek, luči - Janez Filipič, obleke - Irena Petkovšek in Sonja Zorko, koreografija - Diana Truden, napevi gozdnih živali - Lučka Kastelic, besedila pesmi - Vera Podražaj, organizacija - Katica Kovač, sodelovale - Saša Golob, Ani Strle, Regina Leber in Irena Peršuh. V avli pred dvorano je bila razstava ročnih del s šolske kolonije.

Kreditna zadruga SLOGA je imela redni letni občni zbor 19. marca v Slomškovem domu.

47. redni občni zbor društva Zedinjena Slovenija je bil 26. marca v Slovenski hiši.

Duhovne vaje za fante od končane srednje šole so bile v Mallinckrodtu od 18. do 20. marca. Udeležilo se jih je 23 fantov, vodil pa jih je Toni Qualizza SDB.

Duhovne obnove za ve-

liko noč je vodil v Berazateguiju Jože Guštin, v Carapachayu dr. Jure Rode in dr. Alojzij Starc, v Castelarju Tone Bidovec, v San Justu France Bergant, v San Martinu Franci Pavlič, v Ramos Mejiji dr. Alojzij Kukovica, v Slovenski vasi pa Franci Pavlič CK.

Dušnopastirski obisk rojakov v Rosariu je opravil delegat dr. Alojzij Starc 17. in 18. marca; po domovih je obiskal ostarele in bolne rojake in jim podelil zakramente, pred odhodom pa imel sveto mašo; spremljal ga je redovni brat Matevž Štirn.

Društvo Slovenska vas je imelo redni letni občni zbor nedeljo 20. marca. Isto nedeljo je imelo občni zbor tudi društvo Slovenski dom v San Martinu.

Križev pot je pripravila mladina v Slomškovem domu v petek 18. marca, mladina v Našem domu v San Justu pa na cvetno nedeljo zvečer.

Na 1. letošnjem sestanku ZSMŽ je govoril dr. Alojzij Starc o témi: Družina v slovenski skupnosti v Argentini, postani, kar si!

Za 20. mednarodni književni velesojm, ki je bil od 24. marca do 11. aprila pod geslom „del autor al lector“, sta pripravila slovensko vitrino s knjigami, publikacijami teretnološkimi izdelki arh. Ivan Kogovšek in prof. Jana Dobovšek.

Velikonočni prazniki v naši skupnosti: cvetna nedelja je bila tudi letos v naših središčih zelo slovesna z množično udeležbo naših vernikov. Za otroke pripravijo žene po več krajih slovenske butarice. V Slomškovem domu je še posebej praznično, kajti zbere se izredno velikorjakov, mladina nese v procesiji veliko butaro in nekateri mladi in otroci pridejo tudi v narodnih nošah. V slovenski cerkvi Marije Pomagaj je blagoslovil zelenje, oljčne vejice in butarice

prelat dr. Alojzij Starc, z dr. Juretom Rode to je somaševal Jože Guštin. Potek obreda in maše je napovedovala Draga Kovač, mašni berili sta brala Tilka Močnik in Tine Selan, kronista pri pasijonu pa je bral Martin Dobovšek.

Obredi velikonočnega tridnevja so bili v cerkvi Marije Pomagaj. Slovesno večerno mašo je vodil dr. A. Starc, somaševala sta Tone Bidovec in France Šenk, pridigal je Jože Škerbec, berili sta brala Veronika Godec in Tomaž Magister, napovedovalec je bil Lojze Lavrič, pel pa je Gallus pod vodstvom Anke Savelli-Gaser. Uro molitve so opravile najprej žene, zanjimi dekleta, nato moške in nazadje do polnoči fantje.

Na veliki petek je vodil bogoslužje dr. Rode ob asistenci Jožeta Guština in Francea Berganta, ki je tudi pridigal. Napovedoval je Janez Krajnik, berili sta brala Danica Malovrh in Andrej Grilc, pel je Gallus.

Na veliko soboto so dušni pastirji čez dan blagoslavljali velikonočna jedila.

Slavje velikonočne vigili je vodil dr. Starc, somaševala sta Škerbec in Guštin, napovedoval Tone Podražaj, berila so brali Tatjana Kržišnik, Marjan Loboda ml., Helena Žnidar, Janez Jelenc in Minka Simčič, mašno berilo predsednik ZS Tine Vivod, pridigal dr. Starc, pel pa Mladinski pevski zbor iz San Justa pod vodstvom Andreja Selana.

Dušni pastirji, ki niso opravljali bogoslužnih opravil, so bili na voljo za spovedovanje.

Na večeru Slovenske kulturne akcije so bili 11. aprila člani Slovenskega mladinskega gledališča, ki so gostovali v Teatru Cervantes s Šeherezado; brali so odlomke literarnih del in spregovorili o vlogi gledališča v uporu proti diktaturi.

Obisk dr. Petra Vencija. Državni sekretar za Slovence po svetu pri Ministrstvu za zunanje zadeve RS prof. dr. Peter Vencelj je bil na uradnem obis-

PROSLAVA 20-LETNICE
CERKVE MARIJE POMAGAJ
IN 40-LETNICE
SLOVENSKE HIŠE
bo v soboto, 21. maja,
in v nedeljo, 22. maja.
VSI VABLJENI!

ku Slovencev v Argentini od 23. marca do 15. aprila. Spremljali so ga soproga Irena, tajnica Mateja Maček in uradnica notranjega ministrstva Alenka Mesojedec-Prvinšek.

Na letališču Ezeiza so gosti sprejeli zastopniki naše organizirane skupnosti. Še isti večer se je srečal z odboroma SLOGE in Slovenske latinskoameriške trgovske zbornice. Slavnostni sprejem z geslom „Bog vas sprejmi!“ je bil naslednji večer v Slovenski hiši. Po maši v cerkvi Marije Pomagaj je bil poklon pred spomenikom naših junakov, nato pa slovesnot v dvorani: prihod zastav, argentinska in slovenska državna himna, pozdrav predsednika ZS prof. Tineta Vivoda, pozdravne besede dr. Petra Vencija in nastop zbora Gallus pod vodstvom Anke Savelli-Gaser s pesmimi Slovenija v svetu (Kremžar-Osana), N'mav čez izaro (M. Hubad), Lipa (E. Adamič) in Triglav (Flajšman). Sceno je pripravil Tone Oblak.

Po protokolarnih uradnih obiskih je dr. Vencelj imel 25. marca pogovor z odborom Slovenske kulturne akcije in člani Slovenskega katoliškega akademškega starešinstva. V soboto, 26. marca so ga v Slovenski hiši pozdravili učenci

UVOŽENO iz SLOVENIJE

- Enakopravni smo, vendar so med nami tudi bolj enakopravni.
- Najbolj žalostno je, kadar je vse šala.
- Kdor ne misli, lahko posluša vsakogar.
- Ne prizadevajte si biti v večini, večina je mrtva.
- Tisti, ki zabloudi, gre najdlje!
- Komunisti so se res izpeli, dirigirajo pa še vedno.
- Nihče ne more spočeti toliko Rdečih kapic, kolikor nas je volkov!
- O mrtvih vse najboljše, ampak kdo bo to dočakal!
- Za vstopnico v raj je dušo prodal hudiču.
- Niso nam šle vse jahte po vodi!
- Z obžalovanjem se spominjamo dobrih starih časov. Da se le ne bi vrnili!
- Zablouda je, da se voditelji rokujejo; samo pulz si otipavajo!
- O zgodovini civilizacije pričajo njene razvaline.
- Najbolj črvi so tisti, ki jih nikoli ne gloda črv dvoma.

malo za šalo

„Ali je bilo na vaš oglas, da iščete nočnega čuvaja, že kaj odziva?“

„Že trikrat so nam vlomili.“

*

„Ženske prenesejo več bolečin kot moški.“

„Ste zdravnik?“

„Ne, čevljar.“

*

„Vlak ima že poldrugo uro zamude. Zakaj imate sploh vozni red?“ se jezi potnik nad načelnikom postaje.

„Zato, da vemo, koliko ima vlak zamude.“

*

Na letalu je stekardesa razdelila potnikom žvečilni gumi, da bi ne čutili pri spremembi zračnega pritiska šumenja v ušesih.

Ko so bili že na doseženi višini, je neki potnik vprašal stekardeso: „Gospodična, kako naj pa sedaj dobim gumi iz ušes?“

vseh naših osnovnih šol s petjem in recitacijami, nato je obiskal radijsko oddajo Okenec v Slovenijo in zvečer društvo Triglav. Na cvetno nedeljo je bil v Slomškovem domu in v Carapachayu, popoldne pa odpotoval v Mendoza. Po vrnitvi se je srečal s Krščanskimi demokrati, obiskal je Rožmanov dom, Slovensko vas in Dom sv. Vincencija in bil na veliki četrtki pri obredih v cerkvi Marije Kraljice. Z mladino (SDO-SFZ-SKAD) se je srečal na veliko soboto, na veliki petek in na velikonočno vigilijo je bil pri obredih v cerkvi Marije

Pomagaj, na velikonočno nedeljo v Našem domu v San Justu, popoldne pa pri svetogorski Kraljici.

Naslednje dni je obiskal rojake v Bariločah, Córdoba, Rosariu, Mar del Plati in Miramaru, beneške Slovence in rojake v Bernalu. Ogledali so si tudi svetovno znamenite slapove Iguazú in božjepotno baziliko v Lujanu.

Dr. Vencelj je obiskal tudi naši skupnosti v Slovenskem domu v San Martinu in na Pristavi v Castelarju, osnovne šole in srednješolski tečaj, bil na sestanku z učiteljskim slo-

venskih šol, Zveze slovenskih mater in žena in borcev. 14. aprila je bil še na sestanku z Medorganizacijskim svetom in na poslovljni večerji, 15. aprila pa se je po poslovljni na letališču Ezeiza vrnil v domovino. Obisk državnega tajnika dr. Vencelja je utrdil našo povezanost s slovensko domovino in državo.

3. redni občni zbor Slovensko-latinskoameriške trgovske zbornice je bil 18. aprila v Slovenski hiši.

Slomškov dom je imel redni letni občni zbor v nedeljo 24. aprila.

KJE JE KAJ

- Slovenska stvarnost po štirih letih - Janez Drnik 97
- V podporo boju proti korupciji - Komisija Pravičnost in mir 100
- Ob odstranitvi ministra Janše 101
- Slovinci in romanje - Pavlina Dobovškova 103
- Na romanju v Luján bomo prosili Marijo 104
- Marija Pomagaj - Stanko Janežič 104
- V občestvu s sveto božjo Materjo - Katekizem Katol. Cerkve ... 105
- Kaj pa orgle? - Edo Škulj 105
- Misli k mašnim berilom v maju 106

- Gospodov vnebohod 107
- Binkošti - Zdenka Serajnik 108
- Sveti Janez Nepomuk, Sveti Gregor VII. 108
- Vrnitev k Očetu - Wilhelm Hünermann 109
- Zunanja in notranja Cerkev - Alojz Rebula 110
- Pogovor z Rudolfom Smersujem - Marko Kremžar 111
- Slovenske šole v Argentini - Franci Markež 113
- Revščina v latinski Ameriki - Avgust Horvat 116
- Razstava o Slovencih v Argentini 117
- Umetnostni zgodovinar Marijan

- Marolt - Jure Vombergar 118
- Dramatik Joža Vombergar - Miriam Jereb Batagelj 119
- Knjigi o dveh škofih Slovincih - Alojzij Geržinič 120
- Dr. Janež - Utrinek božje dobrote - Stanko Jerebič 121
- Cerkev in presajanje organov 121
- Ivan Hribovšek: Himna večeru - Vinko Rode 123
- Slovenski mučenec Lojze Grozde - Anton Strle 124
- Ko še ni pomladi - Vladimir Kos 126
- Iz naše kronike 127
- Malo za šalo - Uvoženo iz Slovenije 128

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVija

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo (dr. Alojzij Stare).
Urednik: Jože Škerbec; tehnični urednik: Stane Snoj - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877 - Stavljeno in oblikovano: MALIVILKO - Telefon: (54-1) 362-7215 - Tiska: Talleres Graficos VILKO S.R.L., Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Ivan Marn, 131 A Trevie Dr. Toronto M8 4C4, Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

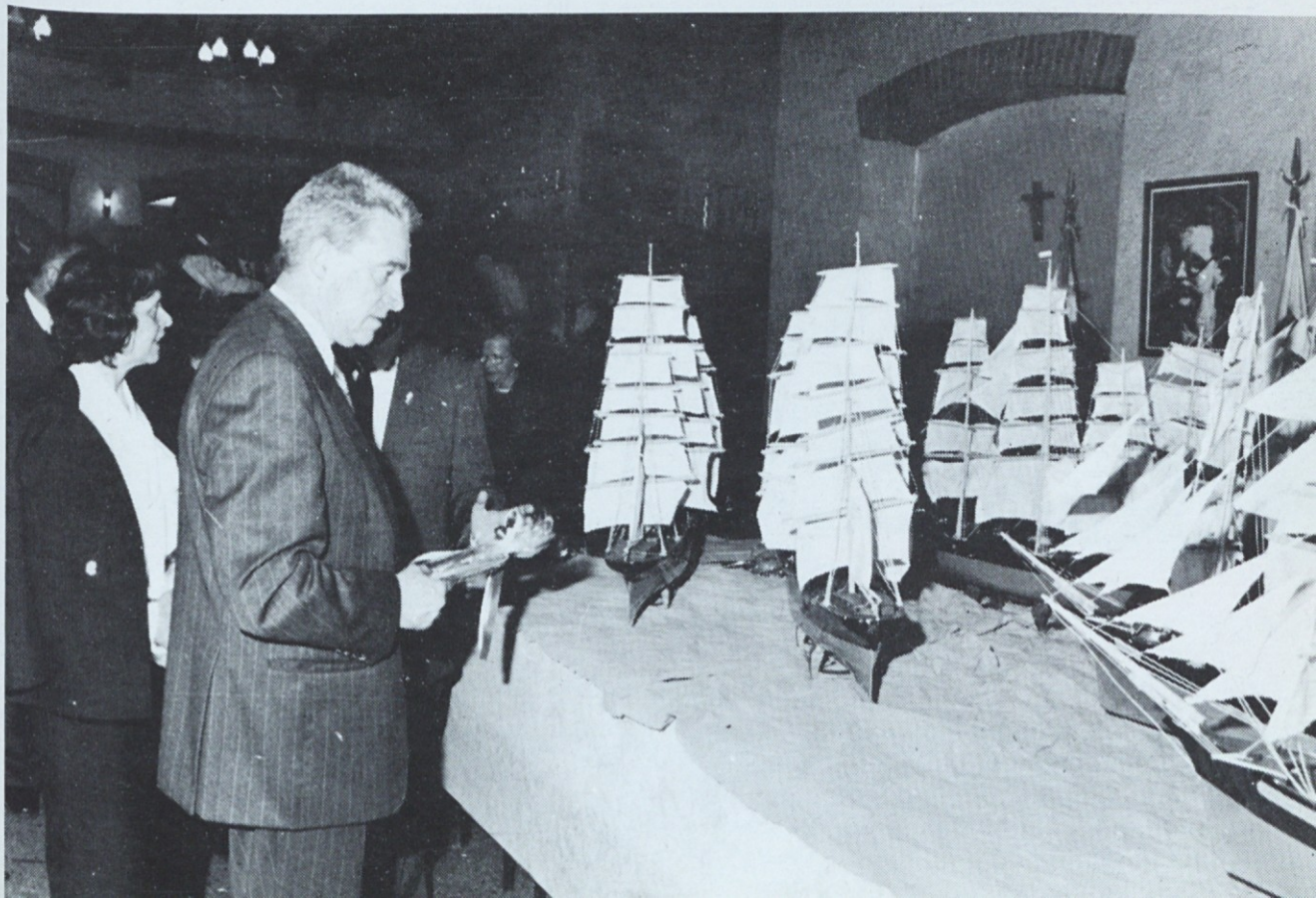
NAROČNINA

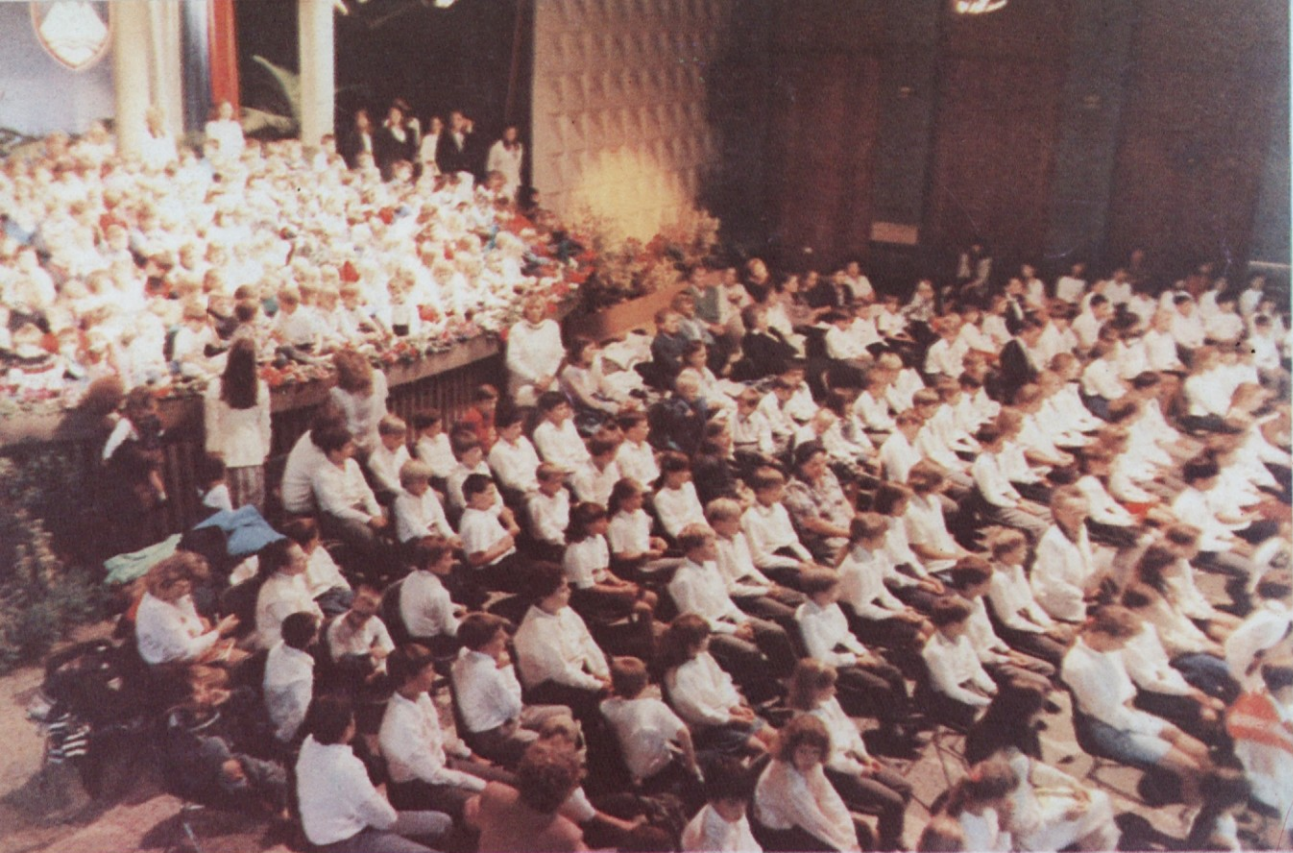
Naročnina v Argentini za leto 1994: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebn) ček na ime: Luis Stare, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

Uradni gostje v Slovenski hiši

V Našem domu v San Justu

Sobota, 26. marca 1994 v Slovenski hiši: Osnovnošolski otroci se predstavijo uradni delegaciji
Revista Espiritual z dr. Petrom Vavčkom na čelu

LA VIDA ESPIRITUAL

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana (dr. Luis Starc). Director: José Skerbec
Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 90-877
Composición y Armado: MALIVILKO - Impresión: Talleres Gráficos VILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina